square wise.

Impact rapportage

Theory of Change

Wij zijn Squarewise 2

Onze eerste impact-rapportage 5

Onze kern-waarden 6

Onze Theory of Change 7

Impact op output-niveau 10

A. (In)directe output via projecten 11

B. Geteste innovaties 13

C. Samenwerk-ingsverbanden 14

D. Geleerde lessen en inzichten 16

E. Kennisdeling 21

F. Wat is een transitie-maker? 23

Onze transitie makers 25

Financiële samenvatting 47

Colofon en links 48

Wij zijn Squarewise

Wij zijn Squarewise. We zijn doeners in projecten en *thought leader* als het gaat om de transities die een eerlijkere, duurzamere samenleving opleveren. Daarbij gaan we uit van een globaal, onder weldenkende mensen gedeeld beeld van wat die transities moeten opleveren; en leveren we diensten die het 'hoe' uitpuzzelen. Onze opdrachtgevers zijn partijen die handen en hersenen bij deze ambities zoeken.

Maar het startpunt is het ‘waarom’. We zijn Squarewise omdat we niet focussen op de talloze redenen om iets niet te doen, maar om die éne hele belangrijke reden om iets wel te doen: het is tijd om te veranderen. Van de samenleving zoals die nu is ingericht, moeten we naar een inrichting die houdbaar en herhaalbaar is. Met een beetje *tweaken* en doen alsof het zich allemaal vanzelf wel oplost, zouden we de mensen die in armoede leven, en toekomstige generaties, tekortdoen. Het systeem moet grondig op zijn kop gezet worden, er zijn echte, grote transities nodig.

Omdat we niet alleen op deze wereld zijn, zijn (of worden) we goed in draagvlak creëren, commitment verkrijgen, overtuigen. We presenteren feiten waar eerst beelden overheersten. We zijn onvermoeibaar, zijn gedreven en hebben de lange adem waarvan we weten dat we die nodig gaan hebben. We zijn lief voor onszelf en elkaar, lief voor de mensen met wie we te maken hebben, en zeker ook lief voor mensen die al die verandering vanuit hun weerstand benaderen. Want met onbegrip, ‘gelijkhebberigheid’ of hooghartig gedrag werken we ons streven naar een eerlijker en betere wereld alleen maar tegen.

We omarmen een zoekende, nieuwsgierige opstelling ten opzichte van oplossingsrichtingen; er is nooit een definitieve duidelijkheid over hoe het moet. Wanneer die gevonden is, hebben wij in het vraagstuk niet veel meer te zoeken. Dit past goed bij een academische houding en het is de reden dat we veel academisch geschoolde mensen binnen Squarewise hebben. We zijn *thought leader* omdat we ons dingen afvragen, niet omdat we weten hoe het is of hoe het moet.

De transities die we als noodzakelijk zien gaan over energie (die is er genoeg, maar we moeten snel stoppen met fossiel), over zeldzame delfstoffen (vergaande circulariteit vergt een diep inzicht in ketens én in maatschappelijke systemen) en over een eerlijk deelsysteem voor behoeftebevrediging. We moeten van een groeiverslaafde neoliberale democratische markteconomie naar een samenleving waarin talloze op gemeenschappelijkheid en gelijkwaardigheid gebaseerde vormen van zelforganisatie in harmonie naast elkaar floreren.

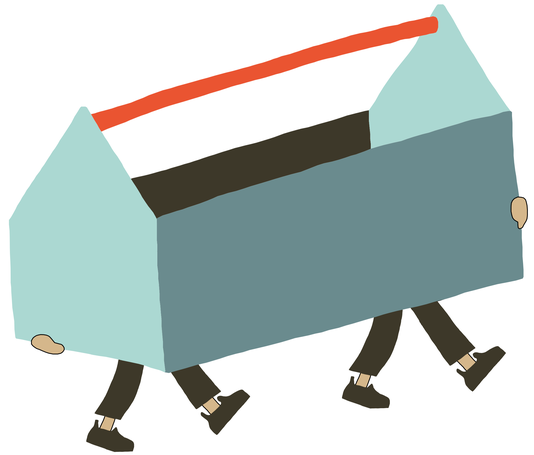

Wij zijn Squarewise; om herkend en gehonoreerd te worden als de *thought leader* die we willen zijn moeten we allereerst de beste gedachten ontwikkelen. Vervolgens moeten we natuurlijk niet vergeten deze naar buiten te brengen. Daarbij dwingen we onszelf om projecten te ontwikkelen waarbij het denkwerk wordt getest in de weerbarstige werkelijkheid. Als er geen project van gemaakt kan worden, is het denkwerk misschien relevant, maar voor Squarewise te theoretisch. We denken, maar doen vooral ook om een zichtbare en onmisbare bijdrage aan transities te leveren (hoe klein ook); en dat betekent dat we vaak op zoek zullen zijn naar een opdrachtgever bij een project, in plaats van domweg netjes een klant te bedienen in een manifeste behoefte. Er zijn genoeg bedrijven die dat goed kunnen doen; maar wij zijn Squarewise. Niet de groei van het bedrijf is het doel en het bestaansrecht, maar de bijdrage aan de noodzakelijke transities is het doel en het bestaansrecht. Het waarom van Squarewise geeft de doorslag: we willen transities versnellen, impact hebben; en dus willen we nadenken over de moeilijke dingen, oplossingen aandragen en proberen, tegenslag ondervinden en er mee omgaan.

Wij zijn Squarewise.

Welkom bij onze eerste impact-rapportage

Squarewise is een sociale onderneming. In augustus 2019 zijn we toegelaten tot het Register Sociale Ondernemingen. Dit brengt met zich mee dat we de impact die we kunnen realiseren richting onze missie, als doorslaggevend criterium hanteren in onze beslissingen. Gezonde financiën zijn niet meer (of minder) dan een noodzakelijke voorwaarde. Succes willen we daarom niet uitdrukken in geld, maar in impact.

Door ons te committeren aan de Code Sociale Ondernemingen dagen we onszelf uit beter te sturen op het maken én meten van onze impact. Wij hanteren daarbij maximale openheid en transparantie. Een actief informatiebeleid is ook wat de code voorschrijft. Conform de Code Sociale Ondernemingen evalueren we jaarlijks onze maatschappelijke impact via een impactrapportage. In dit eerste verslag lees je eerst meer over onze visie en missie, die zijn neergelegd in onze Theory of Change. Daarna blikken we terug op de impact die we in 2019 gemaakt hebben. *Last and yes, least* hebben we een financiële rapportage toegevoegd.
Vol enthousiasme hebben we aan onze eerste impactrapportage gewerkt. We zijn ons er ook van bewust dat deze zeker niet perfect is. Daarom is feedback die ons kan helpen bij onze volgende rapportage meer dan welkom!

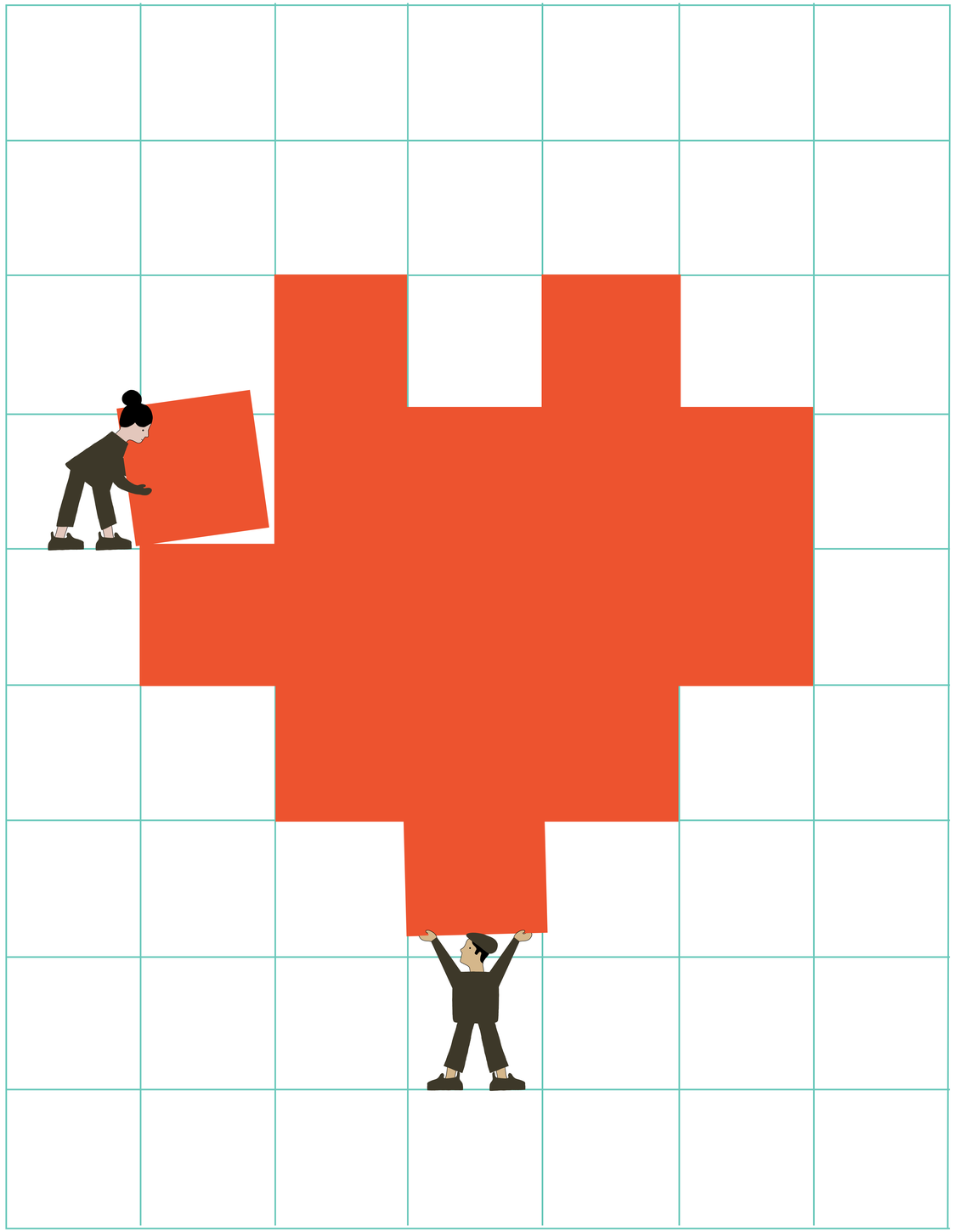

Onze kernwaarden

Squarewise is een partner voor organisaties die een voorsprong willen nemen in de nieuwe wereld. Wij zijn gemotiveerd door het samenvallen van economische en ecologische uitdagingen en maken impact dankzij een sterk persoonlijk kompas en intrinsieke motivatie. Het is onze missie om zoveel mogelijk bestuurders van provincies en gemeenten, ondernemers, bewoners, belangenbehartigers, netbeheerders en getalenteerde (her)starters te verbinden op de gedeelde ambitie met andere transitiekoplopers. We willen ze daarbij van handelingsperspectief voorzien, door inspirerende zichtbare praktijkvoorbeelden te creëren en kennis te ontsluiten. Dat doen we op basis van vier kenwaarden. We willen impact maken: Met lef, met liefde, eigenwijs, onbaatzuchtig.

Theory of Change

Het inrichten van een duurzame gebouwde omgeving is een van de grootste mondiale vraagstukken van deze eeuw. Steden, dorpen en wijken zijn niet toekomstbestendig. Ze worden beïnvloed door schaarse energiebronnen, hebben een negatieve impact op de natuur; en toegang tot onderwijs, werk, wonen en zorg is veelal ongelijk verdeeld over de bewoners. De oorzaken hiervan moeten volgens ons gezocht worden in een uit zijn voegen gegroeide consumptiemaatschappij waarin menselijk handelen een negatieve invloed heeft op zowel het welzijn van mens als milieu. Wij geloven dat de mens in staat is om een positieve invloed te hebben. Daar zetten wij ons voor in.

Om ons handelen te sturen en de impact (beter) in beeld te brengen, hebben we een Theory of Change (ToC) ontwikkeld. Iedere interventie is gebaseerd op veronderstellingen. Samen vormen die veronderstellingen een theorie. De ToC-benadering maakt het mogelijk om onze theorie van de noodzakelijke interventies om tot duurzame gebouwde omgeving te komen, te toetsen.[1]

Wereldwijd is de urgentie om tot actie over te gaan duidelijk voelbaar. Met voorzichtig aan wat knoppen draaien en hopen dat het goedkomt, doen we geen recht aan de omvang van de problemen. Dan blijven we armoede en uitbuiting op de koop toenemen en stelen we mogelijkheden van toekomstige generaties. Het systeem zoals we het kennen moet overhoop gehaald worden, het gaat over echte, grote transities. Daarbinnen focussen wij op de gebouwde omgeving. De transitie hier heeft alle kenmerken van een wicked problem. Er spelen allerlei verschillende belangen en belanghebbenden benaderen een op zichzelf al technisch ingewikkeld probleem, elk op een andere manier, met te weinig kennis en ervaring en vanuit allerlei drijfveren. Verlamming is geen risico, maar eerder de praktijk van elke dag.

Daarom is inspireren met praktijkvoorbeelden en het leren van elkaars fouten van groot belang. Kennis van haalbare, opschaalbare oplossingen is een randvoorwaarde en er zijn mensen nodig die ervaring hebben met dergelijke transities om te gidsen en de stemming erin te houden. Onze impact willen we maken door bij te dragen aan de opschaling van transities naar duurzaamheid; onze outcomes zijn de praktijkvoorbeelden, gedeelde kennis en mensen die effectief aan de transities werken.

1. Erik Snel in: J. Omlo, M. Bool en P. Rensen (red.) (2013), Weten wat werkt. Passend evaluatieonderzoek in het sociale domein. Amsterdam: Uitgeverij SWP, p. 145

Inhoudelijk zijn er een aantal thema's in de gebouwde omgeving die om een rigoureuze transitie vragen:

ENERGIE de gebouwde omgeving zal snel moeten overgaan op natuurlijke, duurzame systemen en stoppen met fossiel

VERVUILING voorkomen en zeldzame delfstoffen sparen – het aanjagen van vergaande circulariteit van delfstoffen in bedrijfsmatige ketens én in de maatschappelijke systemen, om een houdbaar en herhaalbaar systeem te realiseren

EEN EERLIJK DEELSYSTEEM voor behoeftebevrediging – bewegen richting een samenleving die talloze op gemeenschappelijkheid en gelijkwaardigheid gebaseerde vormen van zelforganisatie in harmonie naast elkaar ziet floreren en daarbij ruimte laat voor andere natuurlijke systemen.
Er worden nu kansen gemist om gezonde, energiepositieve, goed ontsloten, vitale gebieden, wijken en steden van de toekomst te ontwikkelen, volgens ontwerpen die in harmonie met de natuur zijn. Squarewise is erop gericht om de transitie naar deze duurzame samenleving te versnellen. Waarin belangen, behoeften en mogelijkheden van plek, gebruiker, gebouw en milieu vanaf het allereerste moment in balans op elkaar inwerken. De natuur is daarbij inspiratiebron en doel. De transitie naar een duurzame samenleving is geen technisch vraa gstuk; het is een maatschappelijk vraagstuk, dat vraagt om betrokkenheid, ideeën en sociale innovaties. In onze beoogde outcomes komt dat tot uitdrukking.

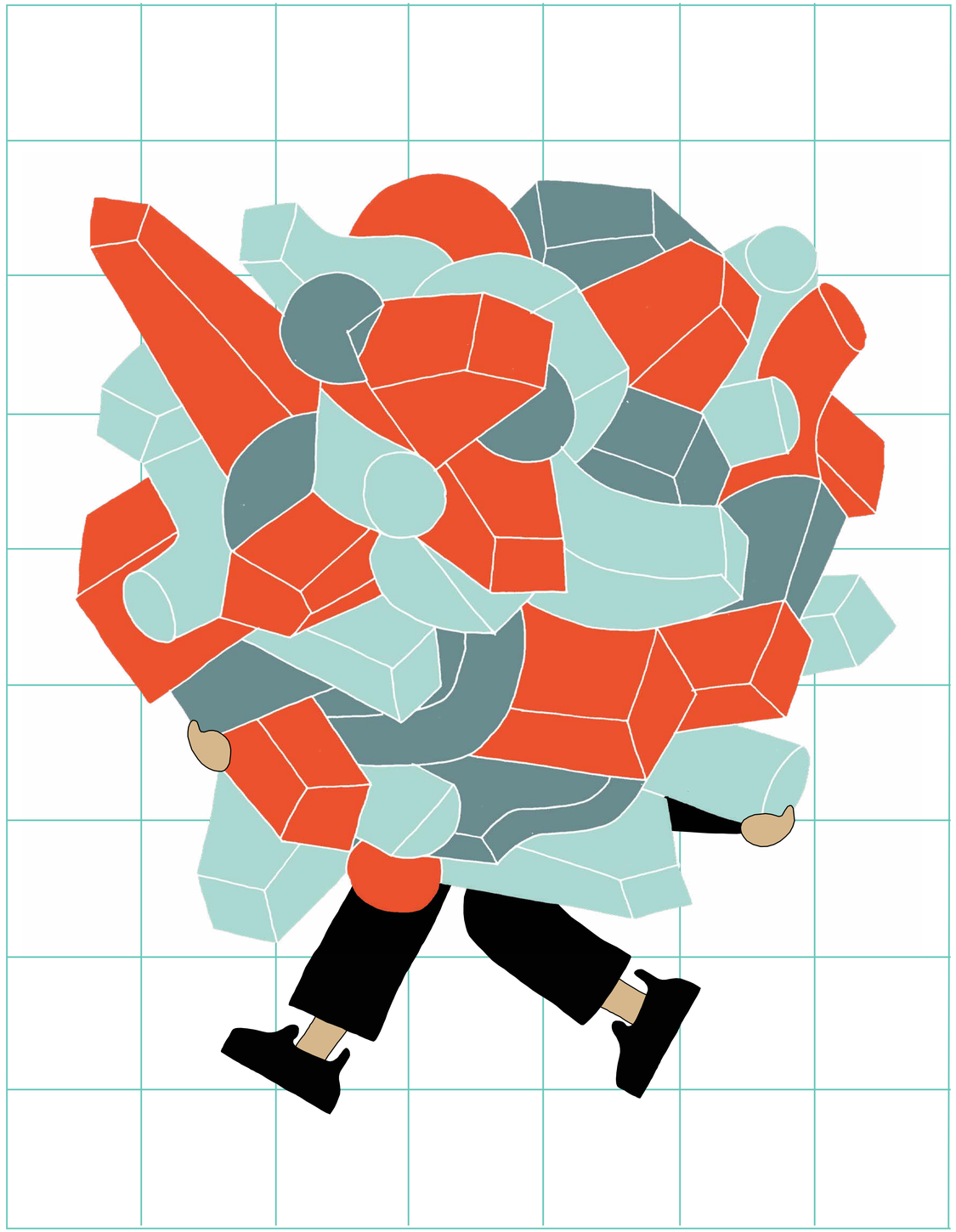

Theory of Change

VISIE

Een zelfvoorzienende gebouwde omgeving die een positieve bijdrage levert aan het welzijn van haar inwoners en natuurlijke omgeving

MISSIE

Opschaling van duurzame transities in de gebouwde omgeving

OUTCOMES

Handelingsperspectief voor transitie koplopers door zichtbare inspirerende praktijkvoorbeelden

Toegankelijke kennis over in de praktijk getoetste, vernieuwende transitie concepten die herhaalbaar zijn

Bevlogen geaarde transitiemakers die binnen en buiten Squarewise transities realiseren

OUTPUTS

INDIRECTE OUTPUT PROJECTEN

Afname CO2 uitstoot

Huizen aardgasvrij

GETESTE INNOVATIES

Nieuw geteste;
· technologie
· modellen
· tools
· systeem aanpakken
· financiële instrumenten

SAMENWERKINGS VERBANDEN

Nieuwe verbonden in de vorm van;
· coalities
· co-financiers
· ventures
· (wijk)collectieven

GELEERDE LESSEN EN INZICHTEN

Inzichten en lessen over praktisch haalbare transitiemodellen.

KENNISDELING

Geleerde lessen en inzichten gedeeld via blogs, lezingen, gast colleges en andere kanalen

TRASITIEMAKERS

Bevlogen transitie makers met de capaciteit om transities

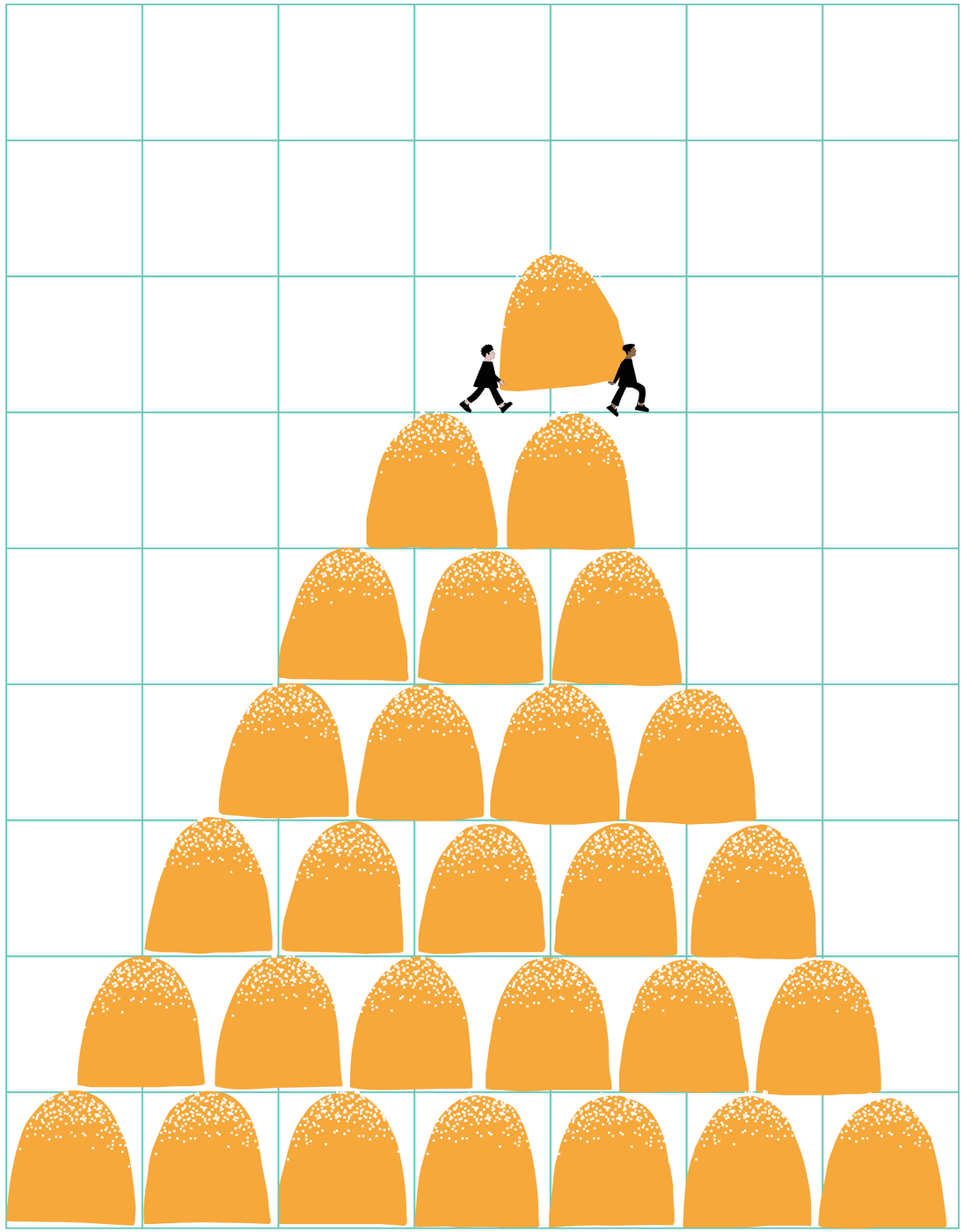

Onze impact op output niveau

A. Indirecte output van projecten, …

Onze impact is meestal niet concreet uit te drukken als in een aantal ton CO2-reductie, of een aantal aardgasvrije gebouwen. Onze impact loopt via onze opdrachtgevers. Dit gebeurt op drie manieren:

1. Onze inzet zorgt voor condities waardoor een breed scala aan partijen beter in staat wordt gesteld bij te dragen aan onze missie, bijvoorbeeld door nieuwe beleidskaders of subsidieregelingen;
2. Onze inspanningen zorgen dat onze opdrachtgever en/of directe samenwerkingspartners (en hun netwerk) in staat zijn duurzame doelen te realiseren, bijvoorbeeld door een overeengekomen aanpak, een toegezegd budget, of gerealiseerd bestuurlijk of maatschappelijke draagvlak;
3. Onze inspanningen levert een concreet resultaat op dat een (directe) bijdrage levert aan onze missie.

Een voorbeeld van dat laatste is een initiatief waar we in 2019 op risicodragende basis op initiatief van Frisse Blikken aan gewerkt hebben is #housewarming. #housewarming is een bottom-up vraagbundeling en coalition of the willing. Een totaal nieuw marktmodel voor aardgasvrije woningrenovaties: het is een virale campagne waarin 100.000 mensen zich verenigen in een inkoopcoöperatie. Deze schaalgrootte maakt het voor aanbieders mogelijk om te clusteren, te innoveren en prijsdaling te realiseren.
In 2019 is met een startsubsidie van de Topsector Energie (TKI MVI) het doel en de positionering van #housewarming uitgedacht. Dat heeft geleid tot de oprichting van de coöperatie in november 2019, met als bestuurders Leonie van der Steen (Squarewise), Ruud Koornstra (SCO) en Maarten Robben (Frisse Blikken). De aanbiederspropositie is ontwikkeld en getoetst, de marketingaanpak staat klaar en de propositie naar deelnemers staat. De eerste deelnemers zijn aangesloten via ons eigen netwerk. In 2020 zal dit toenemen als we een campagne starten, en worden vervolgens de eerste huizen verduurzaamd als we met de gebundelde vraag van deelnemers, gezamenlijk aanbieders benaderen die onze vraag goed kunnen beantwoorden. Honderdduizend woningen die van het gas af gaan heeft natuurlijk een kwantificeerbaar effect, maar de echte impact komt uit de prijsdaling en organische standaardisatie die het gevolg is. Dit werkt uit op alle particuliere woningeigenaren.

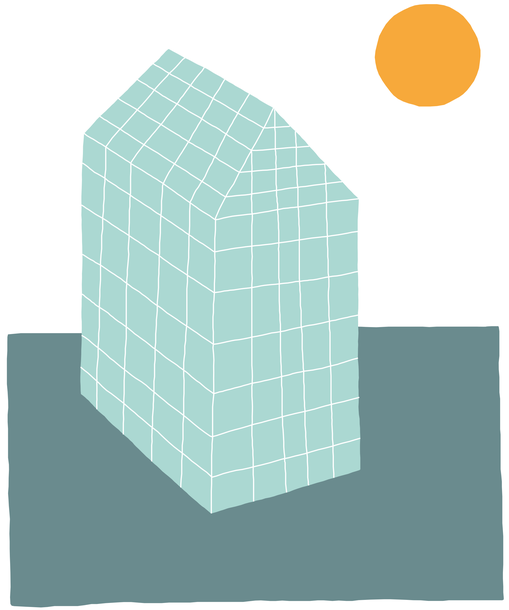

Een ander voorbeeld is onze bijdrage aan de ontwikkeling van een toegankelijke tool die het effect van maatregelen in een bestaande woning accuraat doorrekent naar de nieuwe maandlast en de ondersteuning van wijkaanpakken in Hart van Brabant. Ook hier geldt dat de impact wel goed zichtbaar, maar niet kwantificeerbaar is.

PROJECTEN VOOR OPDRACHTGEVERS

GEMEENSCHAPPELIJK REGELING HEESCH WEST	Energieconcept Heesch West
GEMEENTE AMERSFOORT	Hogekwartier META
GEMEENTE AMSTERDAM	Gesprekleider van der pekbuurt
GEMEENTE AMSTERDAM	Klimaatakkoord
GEMEENTE LEIDSCHENDAM-VOORBURG	Onderzoek riothermie
GEMEENTE SCHIEDAM	Procesbegeleiding Nieuwe Energie voor Groenoord
GEMEENTE WIJK BIJ DUURSTEDE	Wijk/warmtetransitie Wijk bij Duurstede
GEMEENTE WOERDEN	Wijk/warmtetransitie Woerden
GENERATION ENERGY	Serious Game Energie en Ruimte
MOURIK	Ondersteuning duurzaamheidsactiviteiten Mourik Infra
PROVINCIE OVERIJSSEL	Energieneutrale particuliere woningen
RIJSWIJK WONEN	Duurzaamheidsvisie
SQUAREWISE	Micro-Idealen Challenge 2019
STROOMVERSNELLING	Coördinator thema koppelkansen
STROOMVERSNELLING	Integrale aanpak
STROOMVERSNELLING	Vervolg ontwikkeling knooppuntenkaart

PROJECTEN VOOR OPDRACHTGEVERS

TER STEEGE VASTGOED	Wijchen
TKI ENERGIE	MVI-Energie
RVO	MVI-E-verkenning
TKI URBAN ENERGY	Innovatiecoach
VNO-NCW MIDDEN	Natcap Overijssel
WONINGWAARD	Woningmapp
GEMEENTE ALMERE	UOK Evaluatie
TKI URBAN ENERGY	Uptempo!
SQUAREWISE	Transitiemakers Traineeship
NIEMAN	Basiscertificaat Aardgasvrije Gebouwde Omgeving
PROVINCIE NOORD-BRABANT	Adviseur aardgasvrije wijken - Hart van Brabant
STICHTING WOONPLUS SCHIEDAM	Uitvraag Woningpakketten
ENPULS	Clean Energy Package
ENPULS	Visieontwikkeling 'individuele woningeigenaren naar aardgasvrij
STICHTING RWU	Kwartiermaker Opschalingsmodel
GEMEENTE ALMERE	Research gemeentelijke geldstromen
PROVINCIE NOORD-BRABANT	Adviseur aardgasvrije wijken - Hart van Brabant

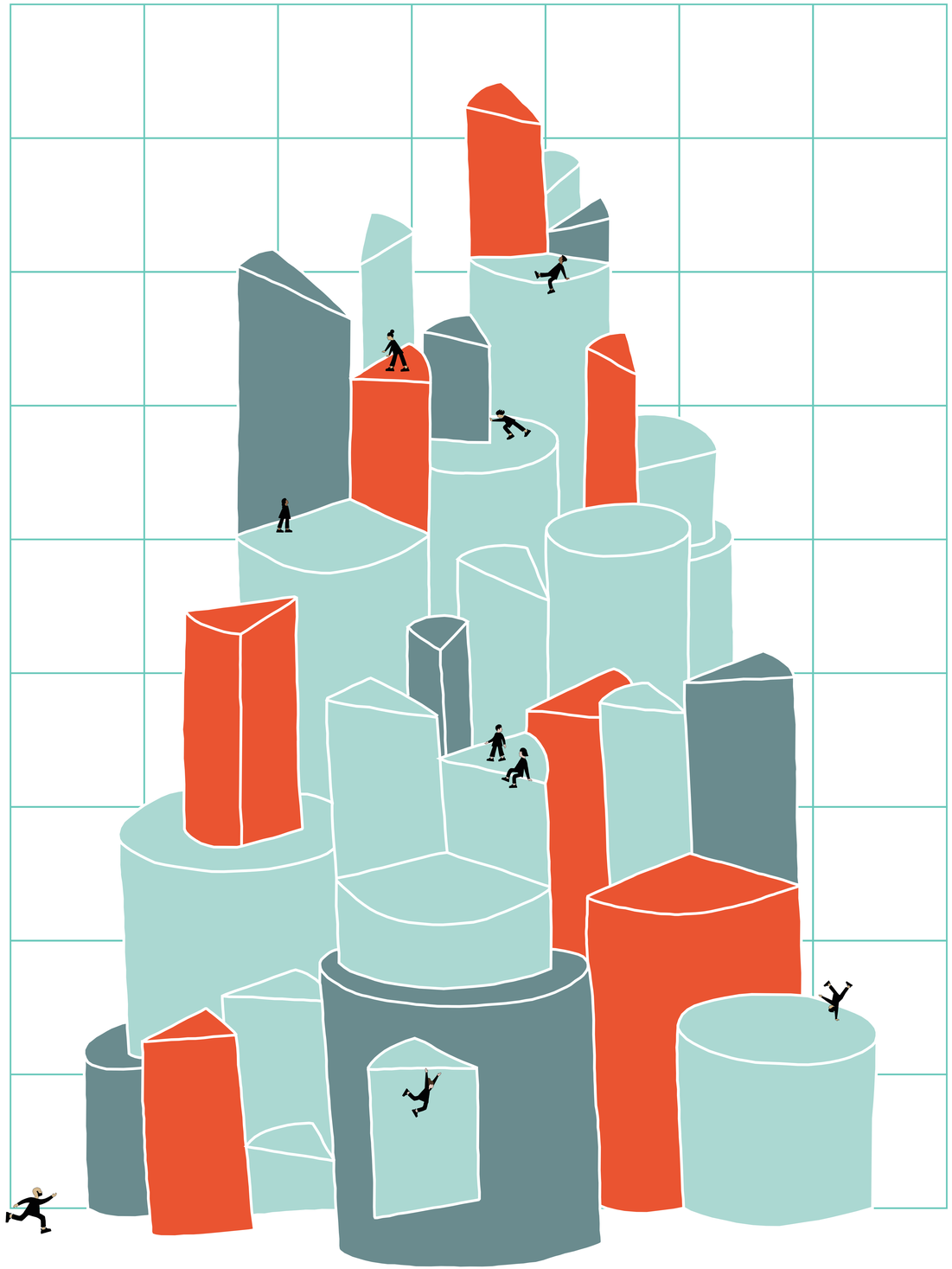

B. Geteste innovaties

In onze projecten testen wij nieuwe innovaties in de breedste zin van het woord: deze innovaties kunnen technisch van aard zijn, maar we werken ook vaak aan modellen en tools die bijdragen aan het versnellen van de energietransitie.

De vijf belangrijkste innovaties die in 2019 uitgeprobeerd zijn, hebben we hieronder beschreven.

INNOVATIEVE UITVRAAG GROENOORD AARDGASVRIJ

In opdracht van Woonplus Woningcorporatie Woonplus fungeert als vliegwiel in de transitie naar een aardgasvrije wijk in Schiedam, Groenoord. Zij zoekt een marktpartij die de uitvoering van woningaanpassingen op zich kan nemen. De winnende marktpartij kan 2000 woningen voor Woonplus uitvoeren, op voorwaarde dat die dienstverlening ook aan particulieren in de wijk wordt aangeboden. De werkzaamheden van Woonplus geven de winnaar voldoende massa en ontwikkeltijd om die dienstverlening tegen aantrekkelijke voorwaarden aan particulieren te bieden. Onze droom is dat daarmee een (sociaal) bedrijf ontstaat dat ook in andere wijken deze transitie helpt. In de gunningscriteria komt prijs niet voor; er wordt alleen geselecteerd op kwaliteit van de technische oplossing, samenwerking, dienstverlening aan particulieren en koppelkansen voor de woning en de wijk.

UPTEMPO! MATCHINGTOOL

In opdracht van TKI Urban Energy
Een woningcorporatie die zijn bezit wil verduurzamen leest het ene positieve verhaal over innovatie na het andere. Elk van die aanbieders doet alsof de rest van de ontwikkelingen nu overbodig zijn. Al gauw zie je de door de bomen het bos niet meer. De matching tool die in Uptempo! ontwikkeld is, stelt je als verhuurder een paar eenvoudige vragen, waarna je meteen een overzicht ziet van de innovaties die juist voor jouw opgave interessant zijn. Met meer overzicht over de stand van de techniek die past bij de woningen waar het over gaat, pas je gemakkelijker de modernste oplossingen toe. Die opschaling kunnen innovatieve aanbieders goed gebruiken.

WIJKKOMPAS (IN OPDRACHT VAN STROOMVERSNELLING)

Het Wijkkompas biedt inzicht en houvast bij het uitvoeren van de wijkaanpak. Dit instrument is ontwikkeld samen met stakeholders met verschillende invalshoeken. Daarmee biedt het een integrale kijk op de fases van het proces en een 'gemeenschappelijke taal' voor alle betrokkenen. Zo bevordert het Wijkkompas de zelfstandigheid van programmamanagers en projectleiders die navigeren naar een aardgasvrije wijk. Begin 2020 gaat de site live, in 2019 werd de omgeving getest en geoptimaliseerd.

Innovatieve uitvraag 'Watt levert mijn dak op' (in opdracht van RWU)

Een aantal corporaties, aangesloten bij het Regioplatform Woningcorporaties Utrecht (RWU), slaat de handen ineen. 'Watt levert mijn dak op' is een gebundelde uitvraag voor de opwek van duurzame kWh op corporatiedaken. "We zoeken een marktpartij die snapt hoe een dak kan veranderen in meerwaarde voor huurder, corporatie en de marktpartij zelf en hoe je daarbij inspeelt op de veranderingen die de komende jaren op ons afkomen." In deze uitvraag staat niet een vooraf gedefinieerde technische oplossing, maar de behoefte (uitgedrukt in kWh) centraal.

TRANSITIEMAKER-INITIATIEF (IN SAMENWERKING MET SUSTAINABLEMOTION EN DRIFT)

Op initiatief van Squarewise ontstaat - in samenwerking met SustainableMotion en DRIFT - het transitiemaker-initiatief. Dit innovatieve concept beoogt meer mensen vertrouwd te maken met kennis van transitieprocessen. Het bestaat uit een transitie-academie met daaraan gekoppeld aanvullende mogelijkheden voor werving, detachering en projectcoaching. Met deze dienstverlening willen we young professionals helpen sneller, beter en effectiever te worden in het realiseren van duurzame projecten voor hun werk- of opdrachtgevers, in de context van transities.

C. Samenwerkingsverbanden

Samenwerken en verbinden zijn cruciaal in het versnellen van transitieprocessen. Vrijwel alle duurzaamheidsvraagstukken gaan over de grenzen van organisaties heen. Het zijn soms systemische vraagstukken die hun oplossing zelfs buiten sectorale grenzen vinden. Samenwerking is dus essentieel om impactvolle resultaten te bereiken. We jagen daarom nieuwe coalities aan, waaruit niet zelden blijvende samenwerkingsverbanden ontstaan. Ook helpen we opdrachtgevers om projecten via samenwerking te realiseren, in plaats van via competitie. Door samenwerking stijgt het leereffect dat voorwaardelijk is bij veranderingsprocessen, exponentieel.

Op de volgende pagina volgt een overzicht van deze samenwerkingsverbanden.

Samenwerkingsrelaties 2019

In 2019 heeft Squarewise - in allerlei verschillende verbanden – samengewerkt met allerlei partijen aan een aantal overkoepelende vraagstukken.

Dit overzicht is niet compleet. Dat is voor tweeërlei uitleg vatbaar; we hebben niet alle samenwerkingsrelaties kunnen afbeelden en we zijn voortdurend op zoek naar nieuwe!

D. Geleerde lessen en inzichten

Bij Squarewise leren we elke dag; we begeven ons tenslotte voortdurend op onbekend terrein. Om het overzichtelijk te houden hebben we een beperkt aantal lessen gedestilleerd uit interne interviews en analyse van documenten.

ER ZIJN GENOEG PILOTS EN ER IS TE WEINIG OPSCHALING

Energietransitie in de gebouwde omgeving staat op het vizier van de landelijke overheid. Diverse subsidies – Proeftuin Aardgasvrije Wijken, MOOI, DEI+ Innovaties aardgasvrij en vele andere, maken dat er pilotlocaties als paddenstoelen uit de grond schieten. Dat is goed, want er moet veel geleerd worden, maar aan een effectieve leerstrategie ontbreekt het vaak binnen de pilots, laat staan tussen de pilots.

Onze overtuiging is dat een pilot alleen een goed instrument is, als er een plan ligt hoe het geleerde opgeschaald kan worden. Alleen dan heb je de focus, de flexibiliteit en de vasthoudendheid om te leren wat geleerd moeten worden en dat ook te delen. De uitdaging is vervolgens om niet elke organisatie opnieuw een pilot te laten doen, als zij een innovatieve techniek voor het eerst willen toepassen. Een gedraging die we in eerdere jaren, ten tijde van het opschalen van NOM-woningen bij corporaties, al hebben geprobeerd te doorbreken.

Een traject waar we vanuit deze optiek trots op zijn, is het opschalingsmodel dat we bij de Utrechtse corporaties hebben ontwikkeld. De corporaties, verenigd in het Regioplatform Woningcorporaties Utrecht, RWU, hebben afgesproken elkaars pilots te volgen, en bij gebleken succes, op te volgen. Dit vanuit de optiek dat de kosten voor het CO2-neutraal en circulair krijgen van alle woningen voor 2050 tot verhoging van woonlasten van huurders leidt, tenzij ze het slimmer aanpakken. Slimmer en dus gezamenlijk. We hebben de corporaties begeleid in een proces waarin ze zichzelf hebben ingedeeld in initiators, volgers en opschalers. Voor verschillende thema's kunnen de corporaties een andere rol hebben.

Na anderhalf jaar op deze manier te werken, geven de corporaties aan minder pilots te doen; ze maken in plaats daarvan gebruik van eerdere ervaringen van andere corporaties. De corporaties stemmen beter af over de innovaties die zij willen testen en verdelen zo de inspanningen. Ook maken ze gebruik van elkaars kennis, zodat ze sneller over gaan tot het daadwerkelijk implementeren van innovaties op grotere schaal.

De aanpak die bij de RWU werkt, kan als inspiratie gelden voor vele andere domeinen, zoals voor gemeenten die in RES-regio's opgaven kunnen verdelen en proeftuinwijken in het programma aardgasvrije wijken, om zo af te stemmen wie welke lessen leert.

MAATSCHAPPELIJKE PROBLEEMHOUDERS ZETTEN DE KRACHT VAN MARKTPARTIJEN TE WEINIG IN

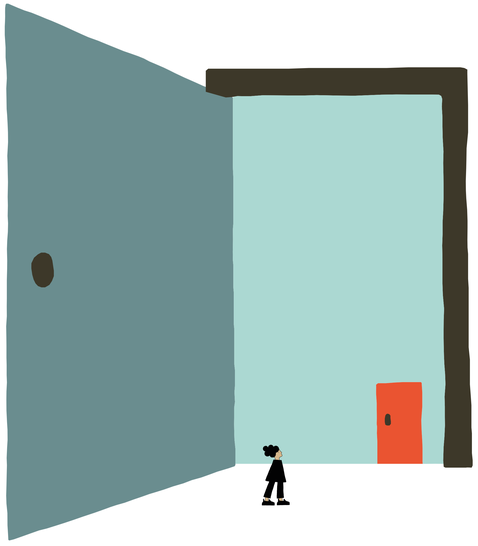

Veel van onze opdrachtgevers zijn publieke partijen, omdat maatschappelijke vraagstukken dominant op hun bord liggen. Echter, marktpartijen kunnen – en in veel gevallen willen – een belangrijk deel van de oplossing bieden. Als wij in consortiumverband deelnemer zijn in tenders voor gebiedsontwikkeling, zoals in Wijchen, zien we soms terughoudendheid bij publieke partijen om van innovatieve oplossingen gebruik te maken. Vaak is dat geworteld in angst om een marktpartij te bevoordelen ten koste van een gelijk speelveld. Daar is niet altijd een goede onderbouwing bij. Het relatief grote aantal rechtszaken bij verkeerd gelopen aanbestedingen en de onrust in de markt door de stikstofcrises, wakkeren de angst alleen maar verder aan.
We zijn met verschillende trajecten bezig om die angst te doorbreken. Uiteraard door het presenteren van goede voorbeelden, zoals met de uitvraag in Schiedam door Woonplus. Ook bij de RWU introduceren we betere manieren om samen te werken met het bedrijfsleven.

Essentieel bij een innovatieve uitvraag is helderheid over de waarde die je uit de markt wilt halen. Zo hebben we in de gemeente Woerden, waar we hielpen bij de aardgasvrije wijk Schilderskwartier, overwogen om een tender uit te schrijven voor de gehele wijk. Toen bleek dat de betrokken corporatie, GroenWest, bereid was in haar woningen diverse concepten te testen, bleek de gevraagde toegevoegde waarde niet langer innovatie te zijn. Wat wel nodig bleef, was prijsdaling van de concepten die goed uit de testen zouden komen. Een mogelijke route daarvoor is procesoptimalisatie door de uitvoerende partners van GroenWest, of door andere partijen uit de markt.

Wat centraal staat is dat de transitie van grote aantallen woningen vraagt om intensieve samenwerking tussen overheid, verhuurders en marktpartijen. Om daar ruimte voor te laten, moet prijs geen doorslaggevend criterium zijn in een aanbesteding. Andere vragen, andere criteria en nieuwe samenwerkingsvormen zijn nodig om antwoorden te vinden op complexe vraagstukken. De klassieke businesscase wordt daarin vervangen door een value case, waarin meerdere waarden naast elkaar kunnen bestaan.
In Wijchen schreven we samen met onze partners op een herontwikkeling in volgens een gemeenschappelijk, verbindend concept: Living Building Challenge. Het geïntegreerde karakter van die aanpak, waarin onder meer esthetiek, circulaire verwerkingsmethoden van beton, sociale samenhang en verbinding met de toekomst allemaal in elkaar overlopen, vergde een tijdrovende (en dus dure) vertaling naar de uitgevraagde specificaties.

EEN LEEFBARE WIJK IN PLAATS VAN EEN AARDGASVRIJE WIJK

‘Aardgasvrij’ is een middel dat bij een doel hoort. Maar bij welk doel en van wie? Weinig bewoners in de huidige proeftuinwijken liggen wakker van de energietransitie, maar vaak wel van andere zaken. Koppelkansen zijn ontstaan vanuit de gedachte dat als er miljoenen geïnvesteerd worden in een wijk, die miljoenen meerdere doelen kunnen dienen en daarmee ook mensen met verschillende interesses kunnen verenigen achter de transitie van de wijk. Een leefbare, toekomstbestendige wijk is een gemeenschappelijk doel, dat door vrijwel alle betrokkenen in de wijk gesteund wordt. Squarewise benadert een leefbare wijk vanuit zowel een sociaal als ecologisch perspectief.
Er lopen diverse programma’s waarin kennis over koppelkansen wordt opgedaan en in 2019 hebben wij, vanuit onze rol als programmamanager integrale aanpak bij Stroomversnelling en als deelnemer van de gemeente Schiedam aan dergelijke programma’s, zowel op theoretisch als praktisch niveau meegeholpen dit denken (en doen) verder te brengen. De voornaamste les is dat we theoretisch nog maar net zijn begonnen met het vinden van ‘meervoudige waarde’, maar dat het realiseren in de praktijk de echte uitdaging is. Budgetten van verschillende afdelingen binnen de gemeente moeten bijeengebracht worden, vaak al zonder dat al duidelijk is wat de exacte aanwending van die middelen gaat zijn. Waar het om wijktransities gaat, wil je bewonersgericht vrijheid geven om invulling te geven aan de toekomst van hun wijk en ook dat strookt niet altijd meteen met de beleidslijnen en begrotingscycli van gemeenten.

Om steeds gerichter kansen te verzilveren die zich voordoen in wijken, hebben we in 2019 op twee domeinen versterking gezocht; zowel sociaal als ecologisch. Met Weave bereiden we nu action based learning voor in onze eigen achtertuin; wijken in Amsterdam Noord. Doel is te voorkomen dat energietransitie gaat zorgen voor nog meer polarisatie in de maatschappij. Daarnaast werken we sinds dit jaar samen met klimaatpsychologe Gerdien de Vries. Weerstand in wijken is te zien als de optelsom van individuen die gedoe willen vermijden. Je kent wat je hebt en we zijn nu eenmaal gewoontedieren. Een benadering die recht doet aan de werking van de menselijke geest kan veel frictie voorkomen.

Op ecologisch vlak versterkt organisatie-ecoloog Johannes Regelink sinds dit jaar ons team. Met zijn aanwezigheid verbreden we onze kennis op het gebied van biodiversiteit en ontwikkelen we nieuwe proposities voor een transformatie in wijken waar de natuur ook weer meer plek krijgt.

Wijken worden ook slim. Om dat momentum optimaal te benutten werken we samen met de Future City Foundation, de organisatie voor smart cities. Slimme steden vorkomen verspilling en kunnen voor meer saamhorigheid zorgen. Maar dan is het wel belangrijk eisen te stellen aan bedrijven die slimme oplossingen implementeren. We schreven mee aan de inbreng voor een hoorzitting in de Tweede Kamer en formuleerden leidende principes die in regulering zouden moeten terugkomen.

Met ingang van 2020 willen we deelnemer worden in de City Deal smart cities. Op dit en op andere podia willen we aandacht vragen voor het voorkomen van valse ruilrelaties in de openbare ruimte, het voorkomen van het exclusieve bezit van sporen die we daar achterlaten (benutten is delen) en het belang van een zinvolle ‘programmering’ van de openbare ruimte: zoals in het theater een verbinding is tussen podiumartiest en zaal, zo stelt de digitale laag in de stad je in staat een zichtbare dialoog tussen mensen en ruimte vorm te geven. Zo kunnen slimme wijken helpen in het tegengaan van

verspilling, mogelijk maken van natuurinclusiviteit, het uitlokken van ontmoeting en het eerlijker verdelen van toegang tot ontplooiing.

Leefbaarheid is geen doel dat alleen op wijkniveau speelt, ook op woningniveau is leefbaarheid een interessant doel. Terwijl niet alle woningeigenaren staan te trappelen om hun woning te verduurzamen, zijn zij wel vrijwel allemaal geïnteresseerd in een woning waarin ze beter (gezonder, comfortabeler) kunnen leven. In samenwerking met Enpuls onderzochten wij hoe deze particuliere woningeigenaar in beweging komt om zijn of haar woning te verduurzamen. We leerden dat er op dit moment te weinig trajecten bestaan die de individuele woningeigenaar aanspreken. Door gebruik te maken van bestaande koppelkansen (zoals een betere gezondheid en een prettig binnenklimaat) en deze te verbinden aan de levensfase van de bewoner ontstaan interessante aanknopingspunten voor een duurzame en leefbare woning. Ouderen die langer thuis blijven wonen, of jongeren die langer in het ouderlijk huis blijven wonen, vragen aanpassingen die aangegrepen kunnen worden om het huis grondig aan te pakken.

SYSTEMISCHE VERBINDING

Elk ‘wicked problem’ kan worden opgelost, als er voldoende aandacht is voor het systeem. In een werkend systeem ben je je nauwelijks bewust van het bestaan; als je plotseling iets niet blijkt te kunnen oplossen word je je bewust van een onvolledig systeem. Leren is erg belangrijk om naar een oplossing toe te werken, maar dat moet over de grenzen van organisaties en sectoren heen en bovendien multidisciplinair.

We bekeken bijvoorbeeld samen met ERAC en Enpuls wat de nieuwe Europese energieverordeningen en -richtlijnen, betekenen voor Nederland. Zowel de wetgever als de netwerkbedrijven blijken kansen te laten liggen om snel tot een beter systeem te komen. We voorspellen disruptieve bedrijfsmodellen op de elektriciteitsmarkt en schetsen concrete routes voor onwenselijke belastingontwijking. Door het hele speelveld in kaart te brengen, zijn we nu toe aan de volgende stap: het bespreken van gemeenschappelijke value cases die voor de samenleving als geheel de beste resultaten opleveren.

Het is een hardnekkig misverstand dat bedrijven niet van regels houden. Als je het speelveld niet tekent, komt er van het potje voetballen weinig terecht. Binnen regels die helder zijn voor alle bedrijven, maar ook flexibel genoeg om innovatie uit te lokken, werkt het systeem het beste.

We leveren via TKI Urban Energy ook een inhoudelijke bijdrage aan de Renovatieversneller en het Programma Aardgasvrije Wijken. Ook in dit kader kijken we naar de gebreken van het huidige systeem, in het licht van de nieuwe werkelijkheid. Zo hebben we samen met Peter Linders van Kwartiermakers in de Bouw een veelgelezen artikel gepubliceerd, waarin duidelijk wordt dat de keten met installatiebedrijven aan de ene kant, en een keten met bouw- en aannemersbedrijven aan de andere kant, niet goed is georganiseerd om op grote schaal integrale energieconcepten in bestaande woningen aan de man te brengen.

Veel organisaties stappen voorzichtig af van het denken in ‘platte’ businesscases, en kiezen voor maatschappelijke

businesscases. Op welke manier is de samenleving als geheel (inclusief natuur en toekomst) het beste gediend? Tijdens een middag met de Amerikaanse auteur Charles Eisenstein leerden we dat de keuzes die we nu maken niet moeten reflecteren wat de huidige economie vereist, maar een reflectie moeten zijn van de maatschappelijke waarden die we in de toekomst willen zien. Wij worden vaak ingeschakeld voor transities in wijken. Ook op die schaal gaat het eigenlijk niet over geld en maandlasten. Natuurlijk moet er voor oplossingen gekozen worden die zorgen dat iedereen mee gaat, mee wil en mee kan, maar als we naar het gewenste eindplaatje kijken zorgen we meteen voor democratisering van het energiesysteem en mobiliteit. ‘Power to the people’ in twee opzichten; en veel minder focus op eigendom.

Systemen zijn alleen in abstracties te duiden. We hebben gemerkt dat visualiseren van de opgave, het eindbeeld of het proces, een sterk hulpmiddel is. De constatering dat transities alleen met systeemverandering bereikt kunnen worden, betekent niet dat niemand nog hoeft te begrijpen waar het eigenlijk over gaat. Voorbeelden en plaatjes kunnen zorgen voor een voldoende concrete dialoog. Luisteren naar andere opvattingen, nieuwsgierigheid naar elkaars belangen en die duidelijk op tafel krijgen, vertrouwen ontwikkelen door erkenning en begrip te uiten, zijn belangrijke elementen om de dynamiek in systeemveranderingen te realiseren.

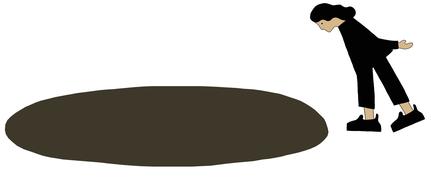

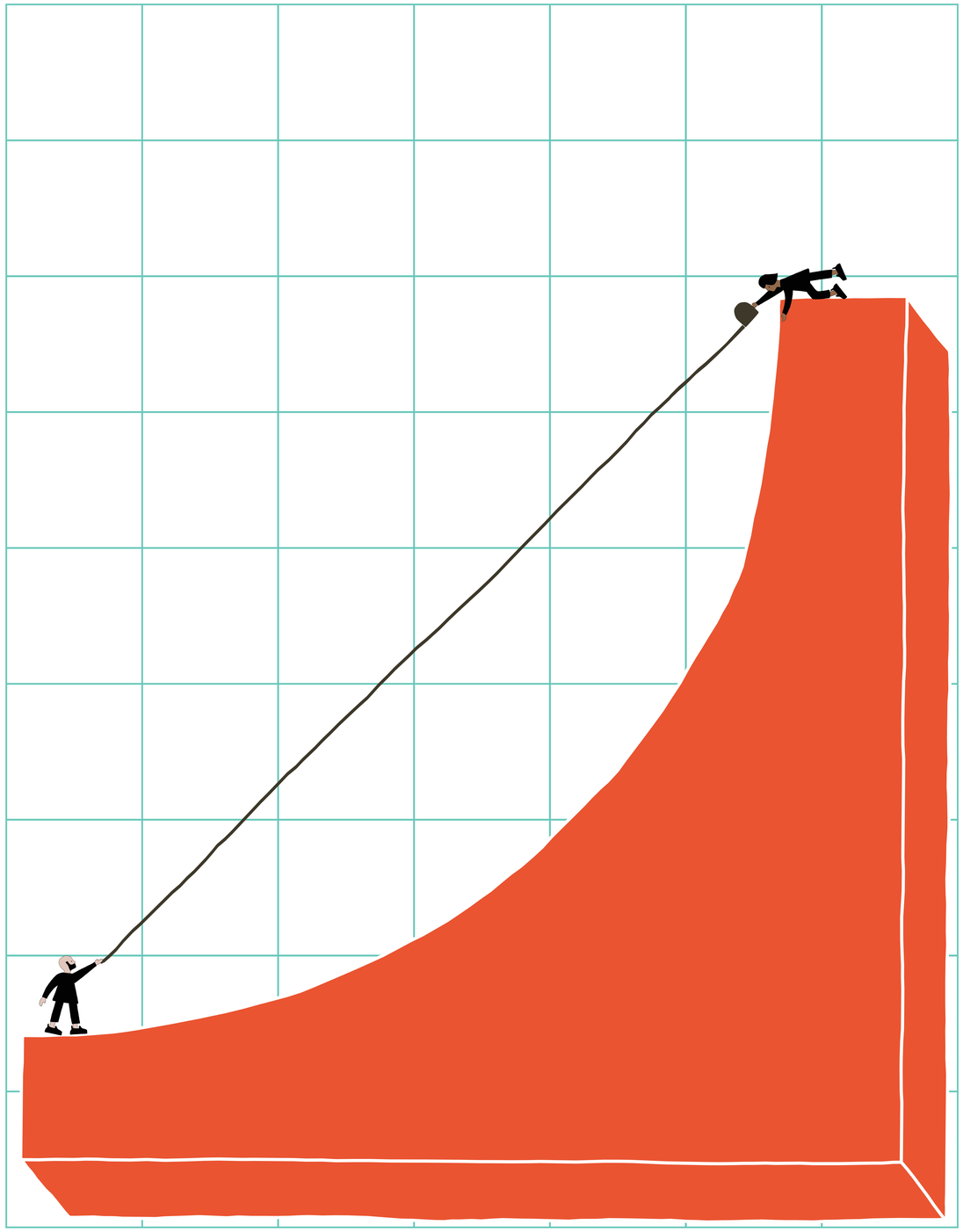

E. Kennisdeling

De kennis en ervaring die we zelf opdoen, hebben pas waarde als die anderen in beweging brengt om tot opschaling van duurzame transities in de gebouwde omgeving te komen. Wat er niet (meteen) goed ging is daarbij veel leerzamer dan het resultaat. Openhartig praten over je schaafwonden en blauwe plekken, nodigt ook anderen uit over hun kostbare lessen te vertellen.

BRILJANTE MISLUKKINGEN

We zijn vaak betrokken zijn bij langlopende processen, zoals biodiversiteitsontwikkeling in stad en dorp, of wijktransformaties. Daarbij willen we ook informatie over de route richting het resultaat vastleggen, in plaats van alleen informatie over het resultaat (wat op zijn beurt eigenlijk ook meestal een tussenstap is). Het vraagt wel manoeuvreren tussen de waarde die lessen kunnen hebben en de impact die het kan hebben op de mensen die in een woning wonen waar een aspect sneller, goedkoper of beter had kunnen worden aangepakt.

Vanuit onze opdracht bij de TKI MVI waren we in de gelegenheid om samen te werken met een oude bekende; professor Paul Iske had de ambitie om het gedachtegoed dat zijn Instituut voor Briljante Mislukkingen ontwikkelde, ook naar de gebouwde omgeving over te brengen. Wij zagen bij ambtenaren die zich bezighouden met aardgasvrije wijken een behoefte aan het type ondersteuning dat dit gedachtegoed van biedt. Het biedt een instrument en een gemeenschappelijke taal om geleerde lessen goed over te kunnen dragen, maar creëert ook de ontspanning waarin faalopbrengsten beter geoogst kunnen worden. Falen is inherent aan het bewegen in een complex, nog niet uitgekristalliseerd onderwerp, waarbij je bewoners ook nog in hun ‘thuis’ raakt. De archetypes van fouten die het Instituut voor Briljante Mislukkingen heeft ontwikkeld, maakt het beter mogelijk om lering te trekken uit falen en dit vervolgens in een gemeenschappelijke taal te delen met de buitenwereld. In 2020 zal een leertraject operationeel zijn voor gemeenten. Ook hopen wij met het Instituut voor Briljante Mislukkingen

verder te kijken naar de toepassing van hun gedachtegoed om het leren tussen organisaties verder te brengen.

NIET ALLEEN IN RETROSPECT VASTLEGGEN

Kennisdeling is voor ons pas geslaagd als het door een of meer derden wordt omgezet in navolging. Daarvoor moet kennis zo aangeboden worden, dat het aansluit bij de belevingswereld van de ontvanger. Resultaten pas vastleggen als de resultaten zijn behaald, kleurt de informatie. Het Wijkkompas illustreert dit; door anekdotes vast te leggen op het moment dat ze gebeuren, sluit je aan bij de belevingswereld waar de ontvanger zich op dat moment in bevindt. Door vervolgens reflecties toe te voegen op de mogelijke consequenties die keuzes op dat moment hebben, stel je de ontvanger in staat betere afwegingen te maken. Dat doet recht aan de specifieke situatie van elke wijk – een blauwdruk past in een dergelijk traject niet – en stelt de projectleider van een wijkaanpak toch in staat voordeel te hebben van ervaringen van anderen. We hebben dit jaar voorbereidingen getroffen om ook onze eigen website zo in te richten dat er een tijdlijn ontstaat van lessen die geleerd zijn gedurende de ontwikkeling van een project.

KENNIS DELEN MEER ONDERDEEL VAN DE OPDRACHT MAKEN

Voor het goed vastleggen van kennis, ontbreekt vaak de tijd. De focus ligt vooral op het realiseren van het project. Dit jaar hebben we daarom ingezet om kennisdeling onderdeel van de opdracht te laten zijn, zoals in onze rol voor de TKI Urban Energy. Het programma Uptempo! deelt de kennis die zij opdoet als intermediair die energie-innovaties helpt ontsluiten naar de markt. In februari 2020 worden de inzichten uit 2019 in acht long read artikelen gepubliceerd. Niels Rood en Marlien Sneller zijn de auteurs van twee van die artikelen. We combineerden dit werk met een rol als begeleider van de DEI+ regeling, om partijen met innovaties te helpen tot goede aanvragen te komen. De inzichten uit deze gesprekken delen we – uiteraard waar niet bedrijfseconomisch gevoelig – in blogs, of via nieuwsberichten op de website van de TKI. Ook presenteren we de nieuwe inzichten bij bijeenkomsten van het Programma Aardgasvrije Wijken en bij bijeenkomsten van de Renovatieversneller.

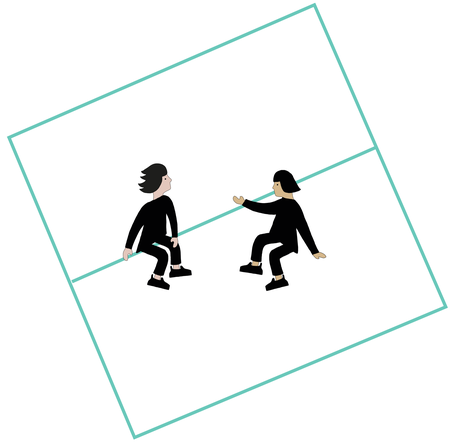

Dit jaar hebben we ook in diverse trajecten trainingen ontwikkeld en gegeven, om op die manier navolging te stimuleren. We nemen deel in de training Basiscertificaat Energietransitie met Nieman, Duurzaam Gebouwd en TVVL. De serious game die we in samenwerking met Generation Energy met veel medewerkers en raadsleden van gemeenten hebben gespeeld, heeft op veel plaatsen tot inzichten geleid. Het project Wijkkompas is een ander voorbeeld waarbij we kennis en praktijkervaring over wijkaanpakken delen op een openbare website, ondersteund met trainingen om de informatie goed over te dragen en in meer diepgang te bereiken. Bij het congres van de Topsector Energie hebben we vanuit onze rol bij de TKI MVI bijgedragen aan een Theory U training en voor Stroomversnelling gaven we op hun jaarcongres een presentatie over koppelkansen en wijkaanpakken.

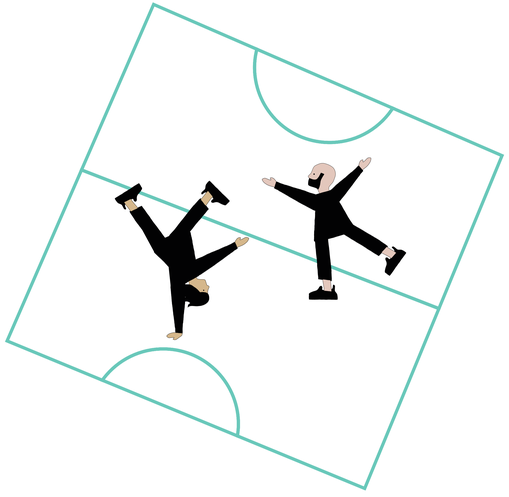

ONBAATZUCHTIG COMMUNICEREN

We hebben dit jaar heel goed gecommuniceerd met opdrachtgevers, maar dat ging wel ten koste van brede communicatie vanuit ons eigen kanaal en vanuit onze eigen naam. Trots zijn we wel op de bijdragen die we geleverd hebben op plekken als Springtij en in Pakhuis de Zwijger, waar kritische geesten op zoek zijn naar kennis. We willen wel structureler gaan investeren in het overdragen van onze lessen. Hoe positioneren we onszelf, hoe vertellen we over onze ervaringen? In 2020 starten we daarvoor met een communicatietraject met HelderGroen; hoe positioneren we ons merk, zodat het duidelijk is dat het van iedereen is? Een andere overweging is het oprichten van een vereniging waarin vanuit een creative commons licentie iedereen gebruik kan maken van de lessen die wij opdoen in de projecten. Kennisdeling gaat natuurlijk niet om het vestigen van onze eigen naam, maar altijd om het opschalen van transities. Als het van iedereen is, dan kan iedereen er zijn voordeel mee doen.

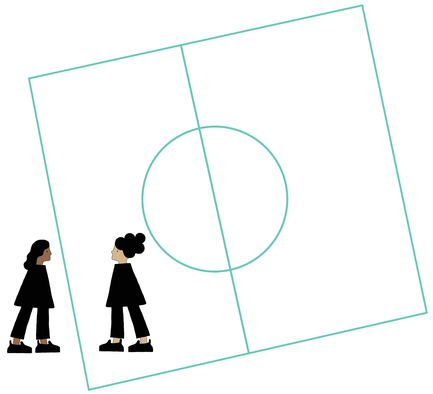

F. Transitiemakers

Een transitiemaker is iemand die zich inzet om de transitie te versnellen. Uiteraard zijn dat niet alleen Squarewisers. Wij werken graag samen met iedereen die datzelfde doel voor ogen heeft.

> Voor ons is een transitiemaker:
> • Empathisch, (organisatie-)sensitief
> • (Zelf)reflectief
> • Analytisch sterk, doorgrondt nieuwe concepten
> • Kan systemisch denken, vanuit transitieperspectief
> • Kan verbinden, inspireren, aanzetten tot actie
> • Kan nieuwe ideeën realiseren, is ondernemend
> • Kan cross-sectoraal samenwerken.

Ons doel is om de mensen die bij ons werken een goede basis te geven in kennis en vaardigheden die je nodig hebt als transitiemaker. Of je binnen of buiten de organisatie Squarewise werkt is bij ons gedreven door één vraag; waar kun jij maximale impact halen?

Enkele jaren geleden hadden we als doel om vooral starters op te leiden. We hebben ons doel daarin verbreed; ons team heeft inmiddels een veel meer gelaagde opbouw. Nog steeds werken bij ons relatief veel jonge mensen, vanuit de overtuiging dat we daarmee vernieuwende ideeën binnenhalen. Energie waarmee je doorbraken realiseert en steeds gedwongen wordt gebaande paden te herzien. Maar hoe werken we met relatief jonge mensen aan complexe vraagstukken?

> • We selecteren onze collega's op hun motivatie om impact te maken, hun diepgaande nieuwsgierigheid naar complexe vraagstukken, op stabiliteit en zelfreflectie.
> • We bieden starters een intensief opleidingsprogramma met veel persoonlijke ontwikkeling, teamdagen waarin specifieke methoden en technieken centraal staan
> • We kennen een zeer open cultuur

waarin veel ruimte is voor feedback en intervisie onderling. We hebben een heel eigen mentor-systeem en het is gebruikelijk dat iedereen direct verantwoordelijkheid neemt en zich uitspreekt.
• Het belangrijkste is dat we altijd werken in gemengde teams, met specifieke focus op learning-on-the-job; we nemen tijd voor reflectie op 'briljante mislukkingen'.

Een centrale rol speelt onze eindemaandsborrel waarin we elke maand samen de financiën doornemen, bespreken welke kansen we zien en welke lessen we geleerd hebben. Dit is onderdeel van een beweging die we aan het maken zijn richting 'steward ownership'. Omdat transitiemakers overal zitten, zijn we ook trots op de transitiemakers die ons in de afgelopen jaren verlaten hebben. In 2018 hebben Willem, Klaas en Merel ons verlaten en in 2019 werken zij stuk voor stuk bij andere organisaties aan een duurzamere wereld.

Klaas Vegter

Is als starter in 2014 bij ons aan de slag gegaan, nog in de tijd dat ons beleid exclusief gericht was op het opleiden van starters en hij dus verwachtte binnen 3 tot 5 jaar weg te 'moeten'. Het werk als transitiemaker beviel Klaas, maar hij voelde een behoefte om zich meer te verdiepen in de techniek van verschillende warmte-alternatieven. Bij Infinitus kreeg hij de mogelijkheid zich daarin verder te scholen en met hen te bouwen aan een collectief dat warmte-oplossingen helpt realiseren.

Merel Philippart

Met een achtergrond in farmacie had Merel zich al ingezet om het patentsysteem te veranderen, om medicijnen voor iedereen betaalbaar te maken. De energietransitie was haar tweede liefde. Gaandeweg kwam Merel steeds vaker met ideeën voor concrete producten die de transitie zouden kunnen versnellen. In 2019 heeft Merel Makus gelanceerd; een startup die mooie inductieplaten verkoopt. 'Koken in style op een glasfornuis'; omdat aardgasvrij koken een eerste eenvoudige stap is die bewoners kunnen zetten. Ze won zelfs de ASN Bank wereldprijs met haar concept!

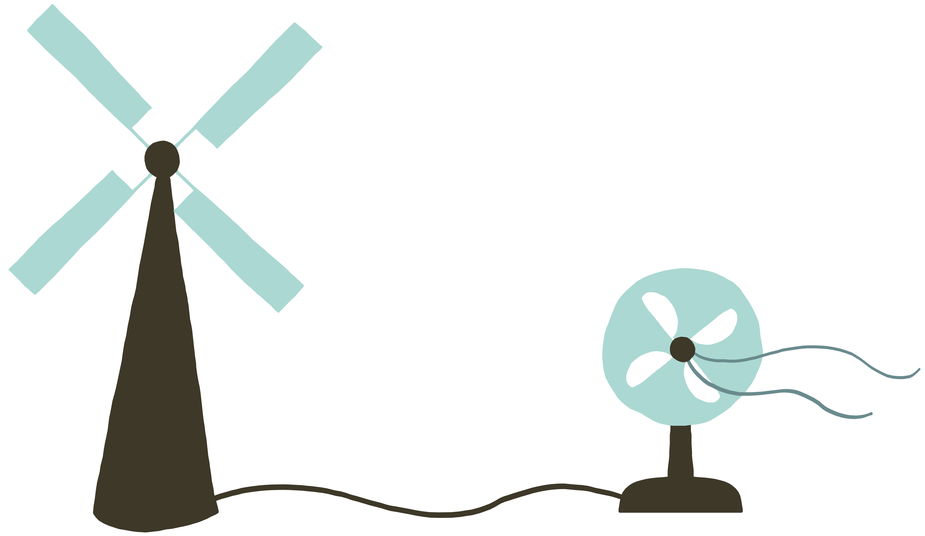

Willem Wiskerke

Had al ervaring om via campagnes bij ngo's de politiek te verandering te brengen, onder andere via lobby voor het sluiten van kolencentrales. Bij Squarewise wilde hij ervaren hoe impact te halen was door zelf aan concrete projecten te werken. Zijn les was dat de impact weliswaar directer, maar minder zichtbaar in de buitenwereld was. Inmiddels is hij bij Milieudefensie campagneleider klimaatrechtvaardigheid. Hij zet zich in om een brede daadkrachtige beweging te realiseren tegen de klimaatcrisis. En zoals Milieudefensie concludeert: de beweging van veranderaars voor eerlijk klimaatbeleid groeit met de dag.

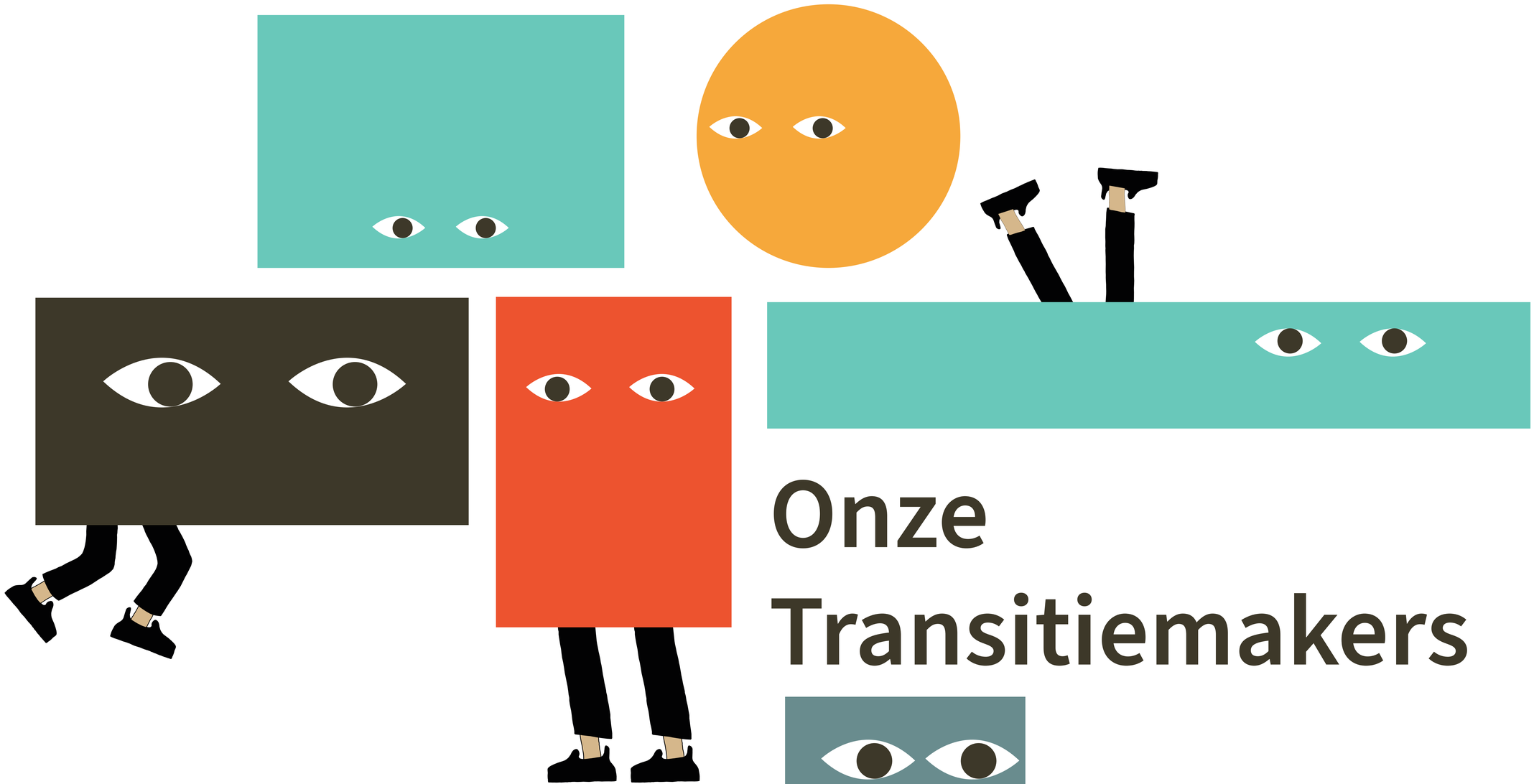

Onze Transitiemakers

Lisa van Welie

TRANSITIEMAKER

Openheid als kracht

Het afgelopen jaar was voor mij een jaar van verkennen en van uitdagingen. Een jaar waarin ik niet alleen de wereld van de energietransitie en de gebouwde omgeving beter heb leren kennen, maar ook de mensen die hierin werkzaam zijn. Bij Squarewise en daarbuiten. En een jaar waarin ik stappen heb gezet waar ik trots op ben.

Door vanuit verschillende invalshoeken bezig te zijn met de energietransitie heb ik ontdekt dat het voor mij vooral gaat over mensen. Mensen die in een veilige en gezonde wijk willen wonen waarin ze zich gelukkig kunnen voelen en iedereen de mogelijkheid heeft duurzame keuzes te maken. Dit kan door op onderwerpen aan te haken die spelen in de belevingswereld van de woningeigenaar, zoals gezondheid en groen in de wijk. Zo zorgen we niet alleen dat het over meer dan alleen energie gaat, en de focus dus komt te liggen op het creëren van toekomstbestendige wijken, maar brengen we de transitie dicht bij de mensen die in deze wijken wonen.
Het komende jaar wil ik met deze blik projecten oppakken. Dit kan o.a. bij het project met de Utrechtse woningcorporaties waarin het bij uitstek gaat over het aanbieden van betaalbare woningen en bij de vereniging Stroomversnelling door binnen de thema's 'koppelkansen' en 'wijken met nieuwe energie' actief bezig te zijn de transitie van een wijk, die ook kan gaan over natuurinclusief, klimaatadaptief en circulair (ver-)bouwen.
Ik vind het verder belangrijk dat we meer ruimte geven aan kwetsbaarheid. Soms kan open en eerlijk zijn over dingen die je moeilijk vindt of waar je misschien niet zo goed in bent namelijk overkomen als zwak en onzeker, en dat terwijl het juist zo krachtig kan zijn. Het is vaak zelfs een voorwaarde voor creativiteit, innovatie en verandering. Door kwetsbaar te zijn ontstaan niet alleen meer waardevolle connecties, we geven elkaar ook de ruimte om hulp te vragen en te bieden. Door zelf deze houding aan te nemen hoop ik voor andere de drempel te verlagen ook op deze manier open en eerlijk te kunnen zijn.

Waar ik heel blij van word is dat ik bij Squarewise de ruimte krijg om deze kwetsbaarheid te tonen, op kantoor en bij opdrachtgevers. Het is niet voor niks dat liefde en lef een van onze kernwaardes zijn. Dit is een van de vele redenen waardoor ik weet dat ik voorlopig op de juiste plek ben.

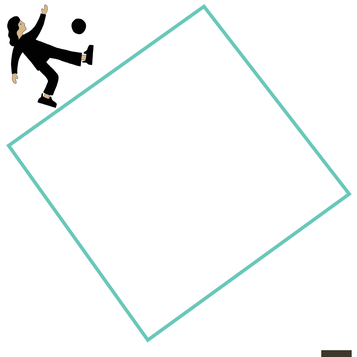

Saskia Tegnell

TRANSITIEMAKER

Nieuwsgierig, systemdenker, mens. Transitiemaker.

Sinds ik in 2016 bij Squarewise begon, heb ik steeds nieuwe hoofdstukken meegemaakt en medeontwikkeld, zowel voor de organisatie als voor mijzelf. Zo was het afgelopen jaar weer een nieuw hoofdstuk.

Ik was al een tijdje bezig met het feit dat we de energietransitie en aardgasvrije gebouwde omgeving los zien van de circulaire economie. Alsof het gebruik van isolatiemateriaal en installeren van zonnepanelen apart staat van herbruikbaarheid, deeleconomie en schaarse grondstoffen. Daarom heb ik eind vorig jaar besloten om mij te richten op wat ik toen 'de circulaire energietransitie' noemde.
Het afgelopen jaar heb ik het gedachtegoed aan kunnen scherpen en toe kunnen passen in bestaande en nieuwe opdrachten. Gemeente De Ronde Venen, bedrijventerrein Heesch West en herontwikkeling van het centrum in Wijchen zijn daar voorbeelden van. Tegelijkertijd is het thema binnen Squarewise ook sterker opgepakt. Collega's zijn er mee bezig en de circulaire energietransitie is gegroeid naar een integrale visie voor onze toekomstige leefomgeving.
Deze nieuwe uitdaging heeft nieuwe verantwoordelijkheid met zich meegebracht en ik ben weer gegroeid als persoon, procesbegeleider en teamleider. Ik heb het afgelopen jaar genoten om samen te werken met slimme en energieke collega's maar ook om uitgedaagd te worden en kritische vragen te krijgen. Ik heb veel geleerd van opdrachtgevers en samenwerkingspartners, ben soms ongeduldig geweest en ben in geest (en tijd…) gestretcht. En ik heb veel gelachen.
Voor mij is dit de eerste impactrapportage van Squarewise en ook meteen de laatste. Begin volgend jaar begin ik een nieuw avontuur in Zweden. Het is tijd voor een heel nieuw boek, waarin ik nog weinig van de inhoud weet. Wel weet ik dat ik mijzelf wil blijven uitdagen in het veld van transities, duurzame energie en circulaire leefomgevingen.
Ik laat een groeiend Squarewise achter mij. En zoals ik het bedrijf en de mensen bij Squarewise ken, zal het blijven veranderen. Als een pulserende kracht richting de gevestigde orde, vol met jonge energie en drijfkracht om de wereld van morgen te creëren. Tegelijkertijd hoop ik dat het hart van de organisatie hetzelfde blijft: een onderneming waarin mensen mogen durven, worden uitgedaagd en waar transparantie en lef centraal staan.
Ha det gött och all lycka i framtiden!

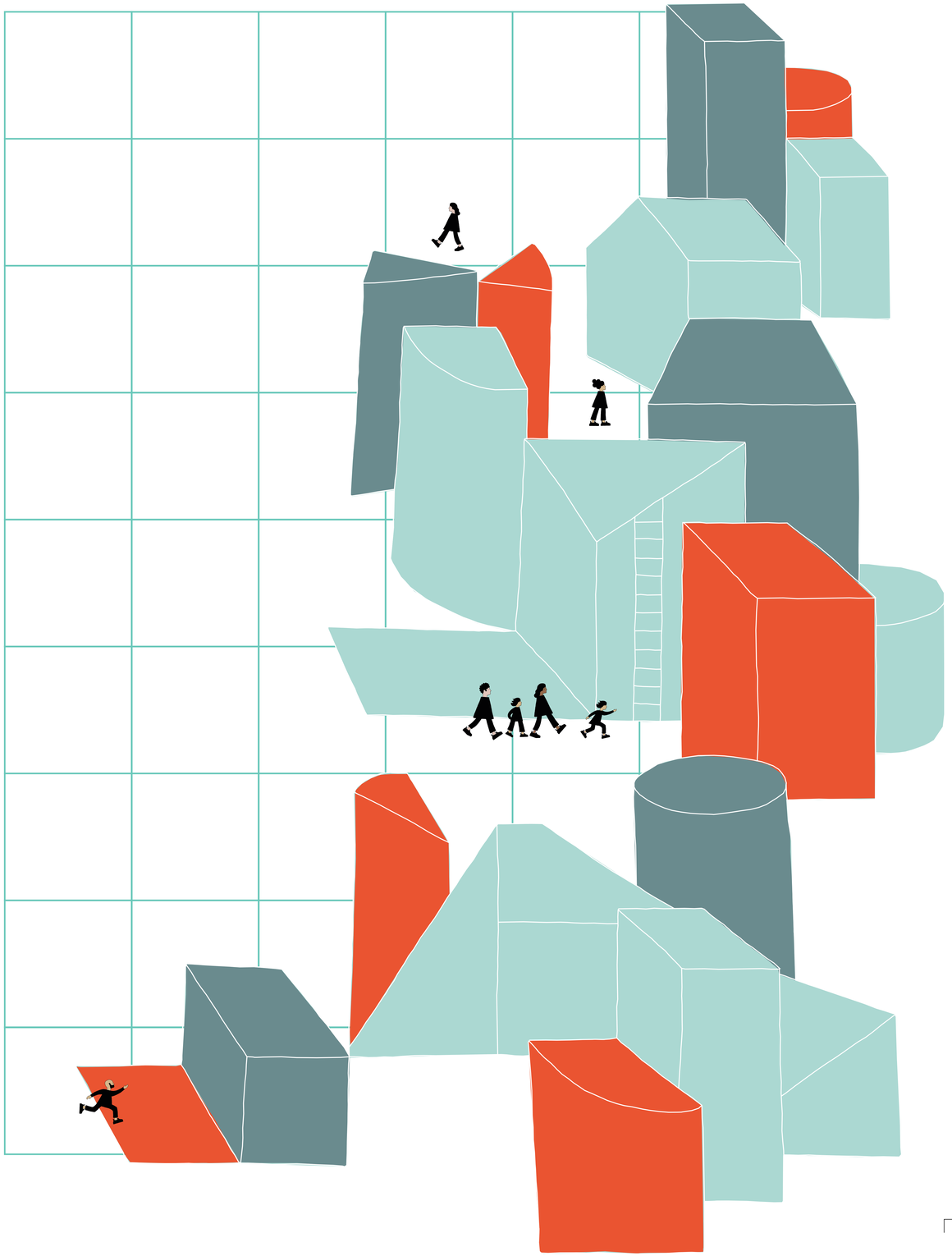

Johannes Regelink

TRANSITIEMAKER

Levende steden vragen om levende gebouwen

Met mijn achtergrond als ecoloog en expertise op gebied van leren en ontwikkeling ben ik eind 2019 onderdeel geworden van het Squarewise-team. In 2019 verliet ik een door mij opgericht ecologisch adviesbureau met 18 adviseurs, zonder dat er voor mij een vervanger kwam. Het eigenaarschap voor het reilen en zeilen van de organisatie ligt nu bij het gehele team, op basis van verdeling van verantwoordelijkheden met rollen én een besluitvormingsmodel waarmee iedereen in de organisatie alles kan beslissen. Het eigendom van het bedrijf ligt bij een stichting, waarin de medewerkers het beleid van de organisatie bepalen.

De transitie die het bedrijf hierin doorgemaakt heeft, is in het klein waar we als mensheid in het groot voor staan. Drie geleerde lessen hieruit:

1. Het creëren van collectieve verandering vraagt om het voelen van een collectieve verantwoordelijkheid bij individuen. Waarbij er ook ruimte nodig is voor individuele belangen.

2. Juridisch en financieel eigendom is gekoppeld aan een gevoel van eigenaarschap. Gevoel van eigenaarschap kan heel sterk aanwezig zijn en aangewakkerd worden, ook als er geen juridisch eigenaarschap ligt bij een individu, maar bij een groep. Een te sterk gevoel van eigenaarschap bij een juridische eigenaar laat vaak echter geen ruimte voor andere individuen om eigenaarschap te voelen.

3.Collectieve verantwoordelijkheid voelen ontstaat in een veld van gelijkwaardigheid. Dat vraagt om nieuwe vormen van besluitvorming die recht doen aan deze gelijkwaardigheid. Werken vanuit positionele macht en hiërarchie zorgt voor individuele verantwoordelijkheid, maar geen collectieve verantwoordelijkheid.

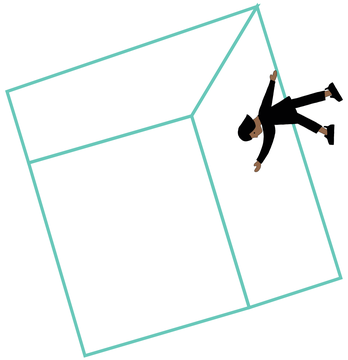

Deze geleerde lessen geef ik komende jaren vorm in een ontwikkeling van Squarewise en in de uit te voeren projecten. Daarbij richt ik me op drie thema's: verduurzaming van de gebouwde omgeving, ecologische ruimtelijke kwaliteit in de energietransitie en de landbouwtransitie. In de verduurzaming van de gebouwde omgeving liggen nog diverse uitdagingen. De centrale vraag hierin: hoe kunnen we gebouwen realiseren die bijdragen aan ons ecosysteem, in plaats van alleen 'nemen'. Op het gebied van uitstoot, klimaatadaptatie, energie, ecologie, binnenklimaat, in de bouw- en gebruiksfase. Levende steden vragen om levende gebouwen. Een ambitieus plan dat onhaalbaar lijkt? Ik help het, samen met mijn collega's, graag toch werkelijkheid worden!

Hoe voorkomen we dat we met het kind met het badwater weggooien? Dat is de centrale vraag rondom ecologische ruimtelijke kwaliteit in de energietransitie. Hoe zorgen we ervoor dat onze gebouwbewonende medebewoners zoals de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gierzwaluw ook in een zeer energiezuinige wijk kunnen leven? Daarbij werk ik vanuit een visie op een planmatige, grootschalige aanpak die initiatiefnemers faciliteert om rekening te houden met deze bewonderingswaardige medebewoners.

De crisis in de landbouw is in 2019 aan niemand ontgaan. De uitdaging van de landbouwtransitie is groot: hoe creëren we als samenleving een gezonde businesscase voor boer en aarde?

Marcel Heskes

TRANSITIEMAKER / DIRECTEUR

Bouwen aan verbindend vermogen

Onze tijd is een kanteltijd. De afgelopen jaren is de bewustwording omtrent de positie van de mens voor mij in een stroomversnelling gekomen. En is de rust en focus toegenomen. Het Squarewise van nu heeft een sterke en authentieke basis, een prachtige plek om vanuit te werken en te blijven bouwen. Werk dat erop is gericht een regeneratieve gebouwde omgeving te realiseren die een positieve bijdrage levert aan haar gebruikers en natuurlijke omgeving.

Persoonlijk geloof ik niet langer in het individuele, kapitalistische, op economische groei gebaseerde systeem. Daarom bouwen we bij Squarewise niet aan vermogen in financiële zin, maar aan vermogen om in verbinding te zijn. We zijn bereid om niet te kapitaliseren op ervaringen en positie, maar steeds los te laten en op zoek te blijven naar verandering. Vanuit het systeemperspectief dat alles continu in beweging is en tegelijkertijd één is.

In 2019 hebben we ons geregistreerd als sociale onderneming. In 2020 ontwikkelen we ons verder. We werken aan onze identiteit, onze informatievoorziening (in brede zin), aan zelforganisatie en we zijn ons bewust van het belang en de invloed van perceptie en verbondenheid. Door de keuzes die we dit jaar hebben gemaakt, kunnen we volgend jaar naar verwachting meer impact realiseren in het ontwikkelen van transitiemakers en het delen van kennis. Nieuwe voorbeeldprojecten waar ik zelf veel energie uit zou halen, liggen op het vlak van de ‘Living Building Challenge’, maatschappelijke

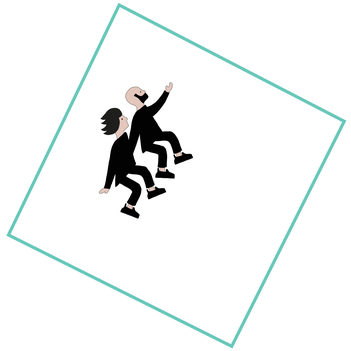

cohesie en participatie binnen de energietransitie. Ook het benutten van de mogelijkheden om netwerken te creëren in de breedste zin van het woord inspireert. Ik streef ernaar meer op het grensvlak van bouw en ecologie te kunnen functioneren.

Het aanvaarden van mijn rol in deze tijd en het ontwikkelen van kracht om van daaruit positief bij te dragen, heeft mijn volledige focus. Vanuit het actieve bewustzijn dat het effect van het spelen van die rol vandaag geen wezenlijk resultaat oplevert voor mij en mijn naaste dierbaren. Volgend jaar zal ik onder directe begeleiding van Margaret Wheatley mijn kennis en vaardigheden verder uitbouwen op dit gebied.
En oh ja, er moet ook nog wel een beetje gelachen worden! ;)
Zin in!”

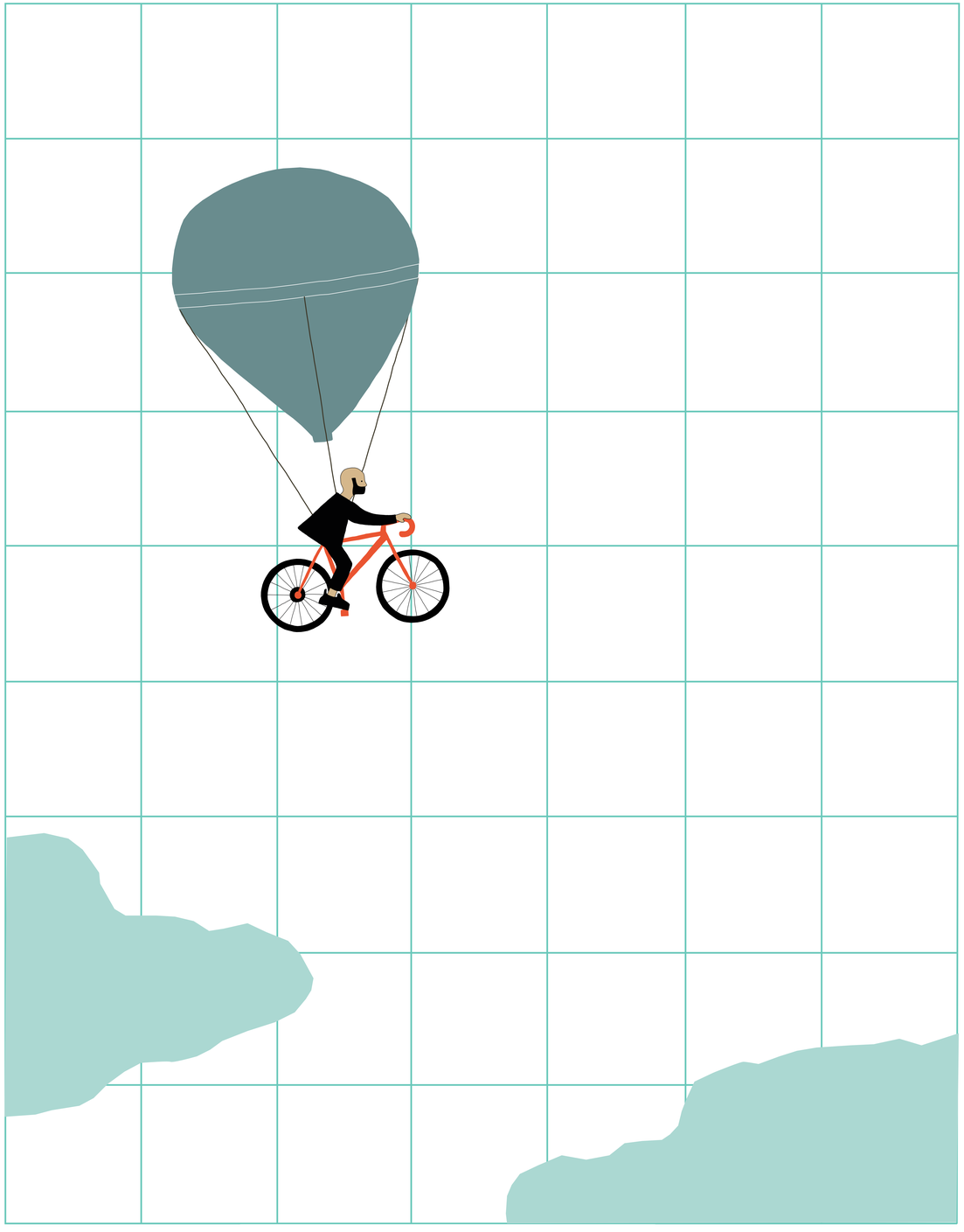

Wanda van Enst

TRANSITIEMAKER

De energietransitie als kans

Wat Squarewise voor mij zo bijzonder maakt is dat we niet alleen bezig zijn met het beantwoorden van de vragen van vandaag, maar ons vooral buigen over de vragen van de toekomst. Juist die almaar vooruitkijkende blik, het altijd op zoek zijn naar de vraag achter de vraag, het sturen richting onontgonnen gebied maakt dit bedrijf en het veld waar we ons in bevinden uniek en uitdagend.

Sinds ik in oktober 2017 bij Squarewise aan de slag ben gegaan heb ik dan ook het gevoel dat ik in een hogesnelheidstrein ben gestapt. En waar ik verwachtte dat de trein, als de nieuwigheid eraf was, langzaamaan vaart zou minderen, bleek dit jaar niets minder waar. We gaan sneller dat ooit. Een reeks nieuwe projecten, collega's en ontwikkelingen zorgt ervoor dat we keihard door denderen. Eindbestemming: een mooi, duurzaam Nederland.

In mijn dagelijkse werk komen steeds een aantal vragen terug. Hoe zorgen we ervoor dat we onze opgedane kennis zo snel mogelijk terugbrengen in het veld, zodat wij de volgende vraagstukken op kunnen pakken? Hoe borgen we dat het wiel niet steeds opnieuw uitgevonden hoeft te worden? En hoe vinden we de gezamenlijkheid? Een voorbeeld van deze vragen voor mij de praktijk sturen is ons in 2020 te starten programma PAW 2.0. Het ministerie van BZK is een nieuwe subsidieronde gestart waarvoor nieuwe aardgasvrije proeftuinen (to be) aanvragen kunnen indienen. Een uitgelezen kans voor veel adviesbureaus om prachtige plannen op papier te zetten. Maar beklijft dit, vraag ik me dan af? En al die andere wijkuitvoeringsplannen die geschreven moeten worden dan? Het programma PAW 2.0 behelst een samenwerking tussen zes adviesbureaus, ieder met een eigen specialisme. Tezamen bieden wij deelnemende gemeenten in een aantal intensieve sprintsessies alle handvatten om zelf niet alleen een subsidieaanvraag te schrijven, maar ook alle daaropvolgende wijkuitvoeringsplannen te formuleren.

En die vragen van de toekomst? Een van de vragen die mij dagelijks bezig houdt is of de energietransitie nou een doel is, of een middel. En als het een middel is, tot wat dan? In mijn ogen zouden we de energietransitie moeten aangrijpen als kans. De kans om van Nederland een duurzaam land te maken. De kans om wijken te creëren waar het fijn, veilig, toekomstbestendig wonen is. Waar ruimte is voor biodiversiteit en groen. Wijken die klimaatadaptief en hittestress bestendig zijn. Kortom, wijken waar we graag willen wonen. Dit is een beeld dat graag geschetst wordt, maar wat tot op heden heel moeilijk te realiseren is. De energietransitie is al moeilijk genoeg, met al deze factoren wordt het alleen maar ingewikkelder, hoor je dan. Maar stel nou dat we met z'n allen een gedragen toekomstbeeld kunnen schetsen. Dat we kwaliteitskaders durven te formuleren. Dat we stelling nemen: de bestaande wijk van de toekomst is een wijk die op alle mogelijke vlakken duurzaam is, en dus integraal tot stand gekomen. Dan gaan we dit land écht mooi maken.
Ik ga hiermee aan de slag. Doet u mee?"

Aron Klapwijk

TRANSITIEMAKER

Eigenzinnig transities versnellen

Na zes jaar is mijn studietijdperk succesvol afgesloten. Nu kan ik beginnen aan het creëren van veranderingen. Na een bachelor en master op het gebied van milieu, innovatie en energie ga ik nu mijn opgedane kennis en vaardigheden zo benutten dat ik positief bijdraag aan een leefbare, toekomstige wereld.

Na deze zes jaar weet ik beter wat ik wil, mijn einddoel was eerder onbekend, onzichtbaar en onzeker. Pas in het laatste jaar van mijn master kreeg ik langzaam gevoel bij de richting die ik op wilde: Energie.

Ik krijg energie van energie en wil mij hier graag verder in verdiepen de komende tijd. De huidige veranderingen en innovaties zijn essentieel voor onze toekomst. Juist in een vol, klein land als Nederland is het van belang dat we op een innovatieve en efficiënte manier omgaan met de veranderingen in het energiesysteem.

Er zijn volop uitdagingen die mij aanspreken. In de komende jaren hoop ik mijn kennis en vaardigheden te kunnen verdiepen en verder ontwikkelen door deze uitdagingen op een eigenzinnige manier aan te gaan. Ik hoop bij te dragen aan innovatieve oplossingen en versnellen van ontwikkelingen in ons energiesysteem. Samen met Squarewise wil ik een positieve impact te hebben op de energietransitie. Door deze uitdagingen aan te gaan wil ik mezelf en mijn omgeving blijven uitdagen en stimuleren om op een verantwoorde manier om te gaan met onze omgeving. Door een juiste focus en balans tussen impact en project grootte hoop ik samen met mijn collega's mijzelf te blijven ontwikkelen en bij te dragen aan een aangenaam thuis.

Dian Kroes
TRANSITIEMAKER

Hart en ziel voor de energietransitie

Waarom? Zo lang als ik mij kan herinneren is dit voor mij belangrijkste vraag die er is. Want waarom zou je ergens aan deelnemen als de zin daarvan onduidelijk of afwezig is? Als kleine jongen was dit voornamelijk een vraag die ik stelde om ergens onderuit te komen. Nu ik ouder ben is het steeds meer een vraag geworden om te voelen of ik ergens mijn hart en ziel in wil stoppen. Toen ik op zoek ging naar een baan die mijn behoefte aan zingeving kon vervullen, was het deze vraag die centraal stond. Met deze vraag op het puntje van mijn tong ging ik op zoek naar een baan die mijn behoefte aan zingeving kon vervullen. Bij Squarewise vond ik wat ik zocht, Dagelijks mag ik bijdragen aan een eerlijke en schone wereld. Een missie naar mijn hart.

Afgelopen jaar is een vol jaar geweest met veel verschillende projecten, successen en tegenslagen. In Schiedam heb ik ervaren dat ambitieuze ideeën kunnen leiden tot evenredige weerstand. De woningen van een woningcorporatie gebruiken als vliegwiel om ook particulieren in de wijk van het gas af te halen, heeft nogal wat voeten in de aarde. Dit gedachtegoed was niet alleen voor de markt wennen, maar ook voor de bewoners zelf. Een vernieuwende uitvraag gaf uiteindelijk antwoord op de behoefte van alle partijen. Ook in Noord-Brabant verloopt de warmtetransitie niet zonder horten en stoten. In korte tijd is er een enorme verantwoordelijkheid op de schouders van de gemeenten terecht gekomen, en niet iedereen zit daarop te wachten. Dit leverde voor ons een mooie kans om dit proces zo te ontwerpen en te begeleiden dat gemeenten ontzorgd worden en in staat zijn de regierol in deze transitie op zich kunnen nemen.
Waar ik het meest naar uitkijk in de komende periode is om mij nog meer te kunnen verdiepen in de verschillende onderwerpen die onder het containerbegrip duurzaamheid vallen. Zo ga ik binnenkort aan de slag met de circulaire economie, de Living Building Challenge en participatie. Daardoor krijg ik steeds een completer beeld van de transitie. Uiteindelijk wil ik met de activiteiten die we ondernemen graag zoveel mogelijk mensen overtuigen dat het mogelijk is om de wereld een mooiere en fijnere plek te maken.”

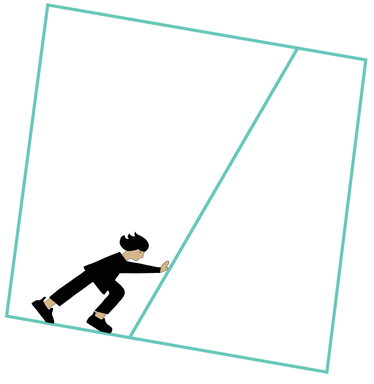

Marlies Franssens

TRANSITIEMAKER

Natuur als inspiratiebron

Squarewise is een organisatie die continu aan het veranderen is. In het voorjaar zijn we verhuisd van een te klein geworden kantoor naar een mooi goed onderhouden pand in Amsterdam-Noord.

We zochten samenwerkingen met bureaus die ons konden helpen om beter naar buiten te treden en gingen een goede samenwerking aan met Jasmijn van Avance.
Met haar hulp ontwikkelden we een Theory of Change en schreven we ons succesvol in voor het register van de Code Sociale Ondernemingen. Ik ben supertrots dat we onszelf nu officieel als 'sociale onderneming' kunnen omschrijven!
Intern zijn we veel bezig met de vraag: in wat voor toekomst willen we leven en welke rol kunnen we daar nu zelf al in spelen? Op het moment van schrijven zijn we bezig met het invoeren van een nieuw besluitvormingsmodel. Waar de belangrijkste beslissingen traditioneel bovenaan de hiërarchische piramide genomen worden, gaan we nu naar een model waar iedereen een vraagstuk kan opgooien en iedereen in het team een besluit kan nemen. Daarbij moet het besluitvormingsproces volledig transparant (en dus te volgen) zijn. Ook denken we na over de vraag of de BV als rechtsvorm past bij het type organisatie dat we willen zijn. Het zou zomaar kunnen dat we over bijvoorbeeld vijf jaar een vereniging van medewerkers zijn geworden, waarbij de winst integraal – in goed overleg - naar mooie doelen gaat.
Persoonlijk ben ik steeds meer gaan voelen dat we deel uitmaken van een groter geheel, waarvan we de complexiteit te weinig waarderen en begrijpen. Wat zou er gebeuren als we sommige principes uit de natuur gaan overnemen? Zo denk ik veel aan een citaat van Peter Wohlleben in The Hidden Life of Trees: "A tree can be only as strong as the forest that surrounds it". Als we vinden dat datzelfde geldt voor ons en dat een individu zo sterk kan zijn als de samenleving in zijn geheel, aan welke knoppen willen we dan draaien om een fijnere en meer weerbare omgeving voor onszelf te creëren?
Begin 2020 g a ik drie maanden in het National Park of Upper Niger van Guinee wonen om in een opvangkamp voor chimpansees te werken. Daar kijk ik heel erg naar uit. Ik hoop dat ik terug kom met een beter observatievermogen en veel meer begrip voor de systemen om ons heen. Als ik terug kom wil ik deze nieuwe inzichten en mijn commerciële en

bedrijfskundige ervaring in een sociale onderneming gebruiken om andere organisaties te helpen om te vormen tot meer impactgedreven entiteiten. Ik denk hierbij vooral aan het aanbrengen van focus in de (impact-) doelstellingen, veranderingen helpen doorvoeren in de organisatie en samenwerkingen zoeken met nieuwe opdrachtgevers en partners.

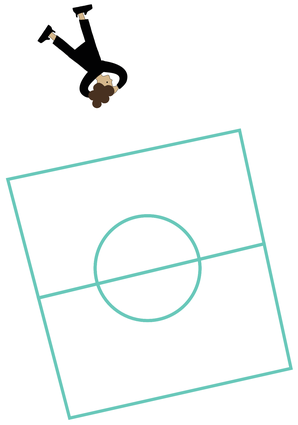

Marlien Sneller

TRANSITIEMAKER

Procesbegeleiding en impact in transities

Ik werk aan een duurzamere wereld – in de brede zin van het woord. We bevinden ons in transitie naar een nieuwe maatschappij waarin andere dingen normaal zullen zijn. Op het gebied van economie, arbeid, consumeren, bezit en zingeving... alles eigenlijk! Ik wil positieve impact maken op die transitie.

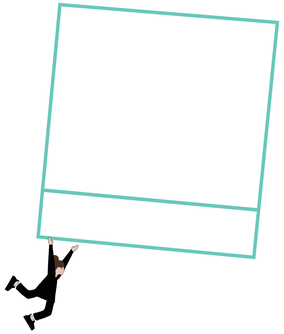

Ik kijk als procesbegeleider – als neutrale coördinator die de leiding neemt op het proces en stakeholders in de lead zet op inhoud. Die steeds terugkomt bij de essentiële vragen: Wat is ons gezamenlijke doel? Wat is er nu nodig? Wie kan dat het beste doen? En hoe?

Ik denk als wiskundige – ik denk analytisch, houd van hersens kraken en puzzels oplossen. Ik breng graag structuur aan en vang complexe zaken in overzichtelijke schema's – als middel, nooit als doel op zich.
Ik leef als een klaproos – als dappere pionier die nieuwe terreinen verkent. Ik ben krachtig en toon lef, ben niet bang voor de drempels die ik tegen ga komen.

Onderweg maak ik mezelf en anderen bewust – van onderliggende aannames, van keuzes die zijn gemaakt, of van de mogelijkheden die er nú zijn. Bewust van mijn drijfveer, en nieuwsgierig naar de jouwe.

Ik ben Transitiemaker bij Squarewise – zo ondersteun ik koplopers in de energietransitie om hun innovatieve projecten te realiseren. Zo maak ik impact. Over vijf jaar ben ik procesbegeleider van innovatie- en transitieprocessen van toenemende complexiteit. Op verschillende thema's, maar altijd met positieve impact.
En daarbij ben ik voortdurend nieuwsgierig naar het antwoord op de vraag: wie ben jij?

Niels Rood

TRANSITIEMAKER

De normaalste zaak van de wereld

Squarewise is een heel bijzonder bedrijf. Dat ik er onderdeel van uit mag maken voelt als een groot cadeau. Alles went, maar elke keer als er nieuwe Squarewisers komen word ik weer herinnerd aan de verwondering toen ik hier begon – O, dus zo kan het ook in het echt!

Hoeveel boeken er niet geschreven zijn over samenwerking, autonomie, eerlijke relaties, de kracht van kwetsbaarheid, het belang van transparantie? Op de een of andere manier heb ik het lang best logisch kunnen vinden dat al die die inzichten in de praktijk niet werden toegepast. Bij Squarewise is het de normaalste zaak van de wereld.

Conformeren aan heersende gewoonten en de status quo is voor mij geen optie, wat ik regelmatig jammer vind. Ik ben extreem gericht op de inhoud en kan slecht omgaan met hiërarchie en protocol. Bovendien ben ik ongeduldig. Omdat dit al heel lang zo is, wat ik ook probeer, heb ik in deze fase van mijn leven ook vrede met deze eigenschappen. Ik zie ook beter wat het soms op kan leveren, al blijf ik natuurlijk proberen de scherpe kantjes af te vijlen van mijn onaangepaste gedrag. Maar: transitieprocessen vereisen verandering en dan kan het soms geen kwaad als er af en toe iemand het punt benoemt waar anderen voorzichtig omheen manoeuvreren.

In het afgelopen jaar heb ik veel met innoverende bedrijven kunnen samenwerken voor opdrachtgever TKI Urban Energy. Dan ben je concreet bezig met impact; de technologische en sociale innovaties moeten slagen en daarvoor zijn connecties cruciaal. Ik ben bedreven in het leggen van die connecties en ik kan regelmatig waarnemen wat de positieve gevolgen van mijn inspanningen zijn. Bovendien raak ik zelf geïnspireerd door de hoop die vernieuwing in zich herbergt. De drive waarmee ondernemers aan hun idee werken, is aanstekelijk. Waar ik beter in wil worden is leren omgaan met de traagheid van de overheid, waarin alles ingewikkeld en bureaucratisch lijkt te worden. Regelmatig worden er resultaten geboekt op departementen en in gemeentehuizen – en eigenlijk ben ik dan meestal stomverbaasd. Ik moet dus beter leren wennen aan de timing van dat soort processen.

Voor de komende tijd wil ik een bijdrage leveren aan het terugvorderen van de digitale laag boven steden en dorpen. Smart cities mag niet ten prooi vallen aan big tech, dat amoreel (dus niet persé immoreel) onze sporen behandelt als een nieuw verdienmodel. Slimme steden zijn een nog grotendeels onbeschreven blad – en ik zou graag samen met Marcel een bijdrage leveren aan het verhaal dat op die pagina's komt. Nederland is een vooruitstrevend land in digitalisering en Squarewise loopt in de kopgroep als het om transities gaat; daarom is het niet alleen een uitdagende, maar ook haalbare ambitie om te zorgen dat de gemeenschappen en principes prevaleren boven marktwerking en winstmaximalisatie."

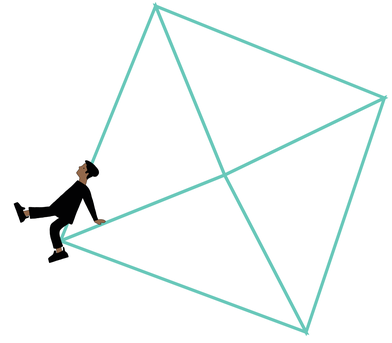

Nadine Troost

TRANSITIEMAKER

De wolf die rivieren doet veranderen

Een van de vraagstukken waar ik me het afgelopen jaar mee bezig heb gehouden is de vraag hoe echte impact of echte verandering gerealiseerd wordt vanuit een holistisch wereldbeeld. Hoeveel kan je daarin sturen en wat moet je laten gebeuren?

Het meest tastbare voorbeeld van de manieren waarop ik het afgelopen jaar dit soort impact heb geprobeerd te realiseren, was de inspiratiemiddag met Charles Einstein in het najaar. Eens te meer ben ik me bewust geworden van de dynamische tijd waarin we ons bevinden, waarbij we op alle fronten aan het transitioneren zijn van de zogenaamde Story of Separation naar de Story of Interbeing. Dit laatste is het bewustzijn dat deze wereld een geheel is, waarin alles met elkaar een bepaalde manier verbonden is op. Ineens maakt het dan niet meer uit of een waterdruppel bij de waterscheiding boven aan de berg de ene, dan wel de andere kant op valt en daarmee onderdeel van de Rijn of de Donau wordt. Uit de feedback van aanwezigen spreekt zo'n waardering voor de setting, het programma en de gevoerde gesprekken dat ik alleen maar dankbaar kan zijn voor deze kans.

Vanuit deze gedachte is voor mij als geograaf en transitiemaker een van de meest sprekende voorbeelden van integrale verandering "Het verhaal over de wolf die rivieren doet veranderen". Dit is een voorbeeld van hoe een wezen – zij het klein in formaat en gering in aantal – zowel een ecosysteem meer divers en meer weerbaar kan maken, als ook het landschap drastisch kan veranderen. En zou het dan voor de energietransitie niet machtig mooi zijn als het lukt om een vergelijkbare impact te bewerkstelligen? Waarbij door de introductie van een techniek, financieringsconstructie of subsidie, politiek beleid of bekende influencer, ineens een regeneratie van de gebouwde omgeving plaatsvindt. En dat dat uiteindelijk resulteert in de herinrichting van onze systemen? Waar ik me de komende tijd mee bezig wil houden, is het zoeken naar de "wolven" in onze samenleving: voorbeelden van iets dat of iemand die, mogelijk vanaf onderop, zo'n invloed heeft op het sociale systeem waardoor we dichter bij het 'thriving' ecosysteem van de toekomst komen.

Ik voorzie twee concrete paden om hiermee aan de slag te gaan. Allereerst wil ik bereiken dat het Living Building Challenge gedachtegoed meer onderdeel wordt

van hoe wij de gebouwde omgeving inrichten: een gebouw dient te functioneren als een bloem en daarmee de plek beter te maken, een toevoeging te zijn op het gebied van energie, luchtkwaliteit, watergebruik, en ter inspiratie voor de gebruiker. Daarnaast wordt door middel van het Maatschappelijk Verantwoord Innoveren gedachtegoed meer verbonden gewerkt aan innovaties. Immers hebben innovaties de beste kans van slagen wanneer deze in verbinding staan met de mens, de samenleving en de omgeving. Op deze twee manieren ga ik integraal aan de slag in het sociale ecosysteem, en de fysieke omgeving. Zou het niet fantastisch zijn, als daarmee blijkt dat ikzelf een wolf ben…

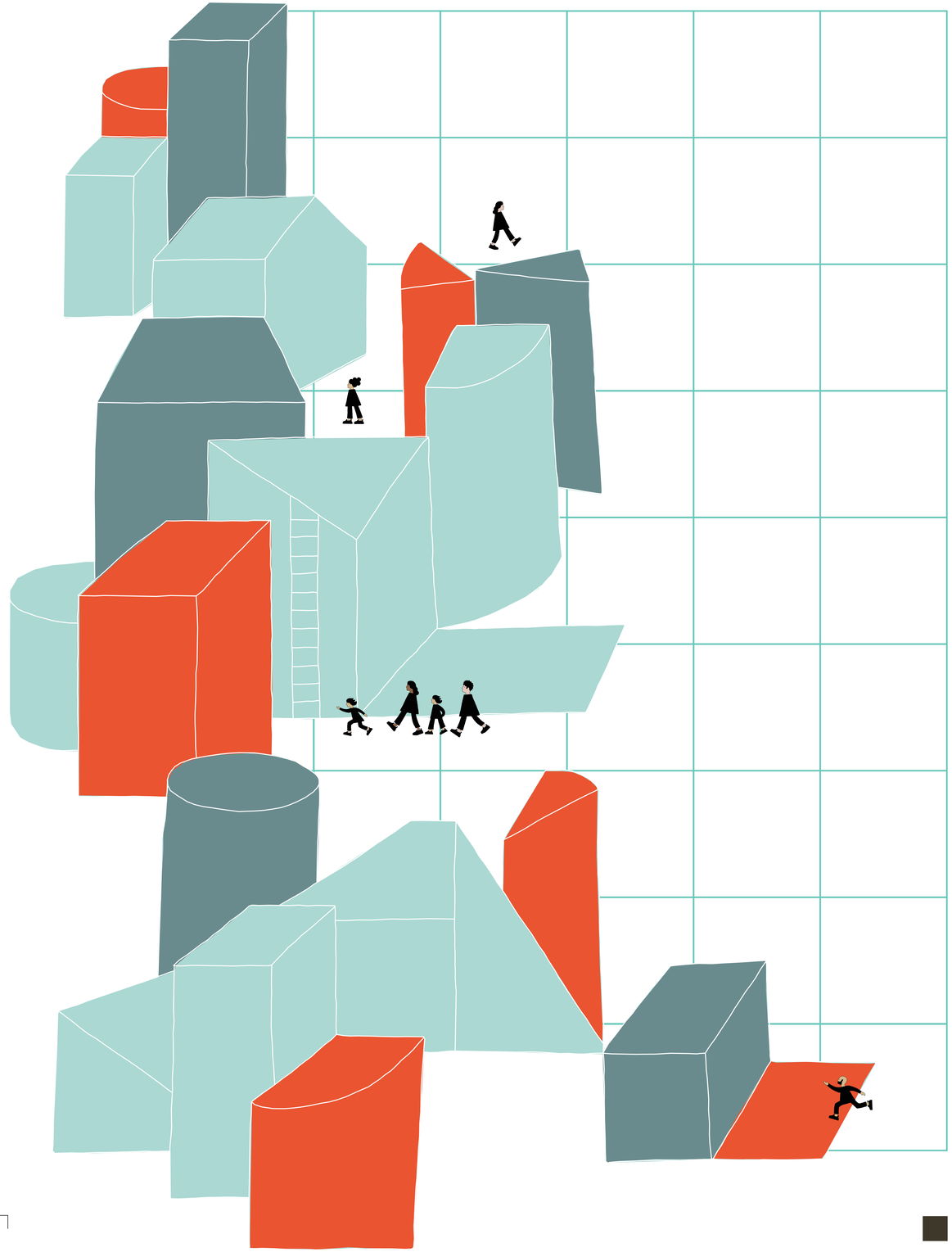

Dieke Schutjens

TRANSITIEMAKER

De nieuwe wereld zichtbaar maken

Deze zomer studeerde ik af als klimaatwetenschapper en vol energie begon ik aan mijn nieuwe baan bij Squarewise. Maar omdat ik een dolenthousiaste idealist ben, had ik me alvast mentaal voorbereid. Ik zou juist realistisch en kalm moeten zijn, en niet teveel op te voorgrond treden.

Wat was ik naïef! Want bij Squarewise is iedereen dolenthousiast. Ideeën worden hier niet afgekraakt, maar je collega's stimuleren je om je plan uit te gaan voeren. Tijdens de lunch mag er gefilosofeerd en gedroomd worden. En ondanks dat ik een jonge Transitiemaker in Opleiding ben, doet mijn mening ertoe. Mijn collega's moedigen me juist aan om me uit te spreken. Ik word gewaardeerd om wie ik ben en ik krijg de kans om mijn talenten te benutten. Dit is precies de werkomgeving die je als transitiemaker nodig hebt.

Die nieuwe, duurzame en eerlijke wereld bestaat gewoon al, bij ons op kantoor. Nu is het aan ons nog de taak om anderen te laten zien dat het gewoon kan. Overal om ons heen zien we die nieuwe wereld al verschijnen of kunnen we die samen creëren. Ik krijg er energie van om die nieuwe wereld aan anderen te laten zien. Vaak zitten we vastgeroest in systemen en denkpatronen, waardoor we die wereld nog niet als zodanig kunnen identificeren. Zelf heb ik daar natuurlijk soms ook last van. Maar door ons hier bewust van te zijn, kunnen we elkaar ook stimuleren om buiten die gangbare systemen te denken. Als jonge hond ben ik in de positie om door te vragen en mensen een spiegel voor te houden. Daar maak ik dan ook graag gebruik van! Waarom doen we het eigenlijk op deze manier? Hoe zou dit gaan in de ideale wereld? Vaak is die stap naar de nieuwe wereld dan makkelijker te maken dan je denkt.

Ik weet zeker dat ik me binnen dit bedrijf mag en kan ontwikkelen tot een goede transitiemaker. Er gebeurt op dit moment zoveel in ons vakgebied, dat ik niet kan wachten om dit allemaal als een spons-je op te nemen. Wijkaanpakken, burgerparticipatie, circulair en regeneratief bouwen, koken op inductie, ik vind het allemaal even leuk en interessant. Hopelijk ben ik over een paar jaar een ervaren transitiemaker en stroomt de 'Squarewise way of working' door mijn aderen. En raken anderen hierdoor geïnspireerd en gemotiveerd. En als het goed is ben ik dan nog steeds een dolenthousiaste idealist!

Ingrid Donsu

OFFICE MANAGER

Exercities in het vrije denken

Op het moment dat ik Pand Noord binnenliep, kreeg ik niet alleen een déjà vu, maar voelde ik weer de bruisende atmosfeer om me heen. Net als toen. Toen huisde een voormalig grote Nederlandse filmdistributeur in het gebouw, waar ik films kwam kijken om te recenseren, besprekingen ging voeren met de marketing-publiciteitsafdeling, kortom, mijn werkende leven speelde zich eens regelmatig in Pand Noord af. De filmzaal is gelukkig nog intact; een nieuwe filmdistributeur heeft hem in gebruik.

Nu loop ik weer nieuwsgierig door het gebouw, naar de rode gang helemaal achter en dan linksaf. Naar transitiebureau Squarewise, waar ik tegenwoordig werk als office-manager, de enige medewerker die zich niet direct bezighoudt met de verduurzamings-kerntaak van het bedrijf. Maar, in het kader van walk the talk probeer ik niet alleen het kantoor zelf helpen te verduurzamen, maar ook in mijn privéleven, waarin ik actief bezig ben met het vergroenen van mijn directe leefomgeving. Gedreven door het inzicht dat je zelfs in het klein een verandering te weeg kunt brengen om de wereld leefbaar te houden. In die gedachte vinden Squarewise en ik elkaar. Terwijl de consultants in- en uitvliegen, blijf ik op het ‘basiskamp’ om allerhande praktische zaken voor het bedrijf uit te voeren. Met als vast relaxmoment de dagelijkse lunch, waar onder het genot van de geliefde avocado en groene pesto over van alles gediscussieerd wordt. Exercities in het vrije denken, zo zie ik deze gesprekken, en gelukkig blijven die niet beperkt tot dit moment. Bij Squarewise staat de vrijheid van meningsuiting hoog in het vaandel, wat ik heel prettig vind; ik ben er namelijk van overtuigd, dat wanneer je een gefundeerde mening vrijelijk kunt uiten, niet alleen jij maar het bedrijf er ook beter van wordt. Je houdt elkaar een spiegel voor, waarna beide partijen gerichter aan een gezamenlijk doel kunnen werken. Bij Squarewise word je gehoord en niet verhoord; het is lang geleden dat ik zulke verfrissende ideeën heb vernomen over een zinvol leven waarin moeder aarde centraal staat: zoals met kerst verspilling tegengaan door elkaar een tweedehandscadeau te geven, of dat een collega onbetaald verlof heeft opgenomen om bedreigde chimpansees in Afrika te verzorgen. Komend uit de wereld van de verbeelding, ben ik gewend om met een open mind te denken, en toch heeft Squarewise, met diens onorthodoxe omdenken, een onontdekt hokje in mijn geest geopend. Naar mijn idee perfect verwoord door de grote Einstein: “We cannot solve our problems with the same thinking we used when we created them.” Ik ga voor de duurzame samenwerking tussen Squarewise en mij!

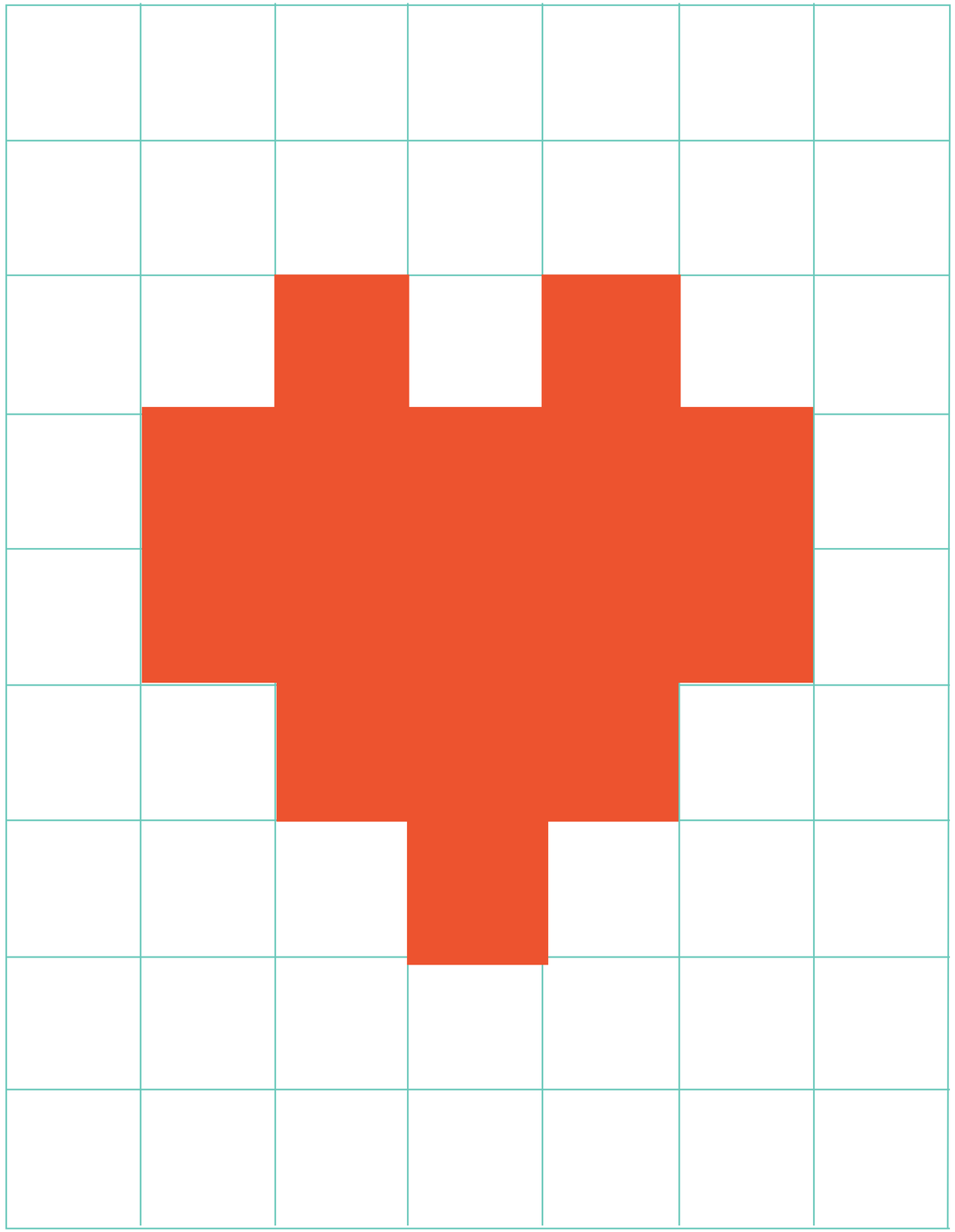

Leonie van der Steen

TRANSITIEMAKER / DIRECTEUR

Liefde

Wat was het weer een bijzonder jaar! Een eerste mijlpaal was de keuze om opgenomen te willen worden in de Code voor Sociale Ondernemingen. We voelden ons al lang zo, maar besloten dit jaar dat ook te willen uitdragen. De ‘Theory of Change’ die we daarvoor opstelden hielp ons om scherp te formuleren waar we voor staan, waar we voor werken en hoe we met elkaar om willen gaan. Het bood ook een invalshoek in gesprekken met bevriende bedrijven en zelfstandigen over het bundelen van krachten.

Mijn hart ging sneller kloppen van de gesprekken in ons team over onze gezamenlijke drijfveren, over de veranderingen die we in de buitenwereld willen realiseren, over de waarden die we op kantoor belangrijk vinden. Met lef werken aan verandering, onbaatzuchtig naar buiten treden, lekker eigenwijs, maar altijd met liefde. Het kostte ons meerdere overleggen om te besluiten dat dat het woord was dat we allemaal bedoelden, maar vermeden te benoemen. Het voelt heel passend!

Ik heb veel liefde gevoeld in 2019. Liefdevolle nieuwe ontmoetingen met conculega's die eenzelfde zoektocht doorgaan, avonden in Pakhuis de Zwijger waar de energie van het publiek op je overslaat en liefde voor de mensen die besluiten ergens anders verder te gaan; Willem, Saskia: het ga jullie goed! En er kwamen ook mooie mensen voor terug; Aron, Dieke, Johannes. Het team is weer mooi op sterkte. En straks komt Jeske terug, samen met baby Otto. Daar heb ik zin in!

Onze lunchgesprekken op kantoor zijn mijn favoriete momenten! Van warmtenetten via de democratisering van energie, naar de rol van eigendom en commons. En uiteindelijk het concept om grond aan te kopen en om niet in pacht geven, een manier om het eigenbelang van de eigenaar uit de discussie halen. Die combinatie tussen bevlogenheid, systemisch doorgronden en samen het lef hebben om oplossingen uit te proberen, voelt voor mij heel waardevol en bijzonder.

Trots ben ik op de projecten, maar ook de samenwerkingen die we gestart zijn; met SustainableMotion en DRIFT werken we aan een transitie academie voor starters, met Frisse Blikken, Ruud Koornstra en Marjet Rutten aan een landelijke inkoopcoöperatie voor huiseigenaren en met Stroomversnelling (en intussen veel andere partners) aan het Wijkkompas, waarin we onze lessen over wijkaanpakken inbrengen.
Mijn persoonlijke ontwikkeling speelde dit jaar op twee vlakken. Allereerst ging het over de stap van 'doen' naar 'aanzetten tot'. Met steeds meer ervaren collega's ontstaat voor mij meer ruimte (en uitdaging) om meer op afstand mee te denken in projecten en te focussen op het breder delen van lessen en ideeën. Dan dienen zich ook ineens vragen aan over 'vrouwelijk leiderschap'. Mag je dominant zijn, een stevige mening hebben, jezelf op een podium zetten...? Ik merk dat ik daarin in mijzelf nog veel meer wil tegenkomen; zijn wie je bent als je straalt. Dat is de uitdaging die ik mijzelf en het team gun het komende jaar!"

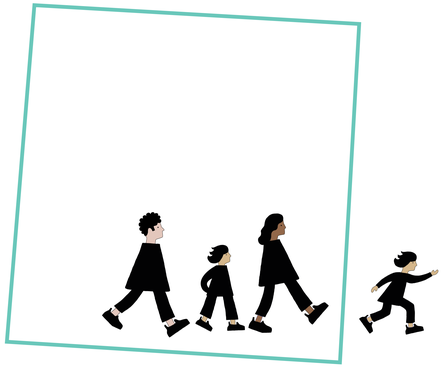

Jeske Zonneveld

TRANSITIEMAKER

Op het snijvlak van de 'ville' en de 'cité'

Het jaar 2019 begon ik met meer kennis over de transitie naar een duurzame gebouwde omgeving, ik was niet meer een starter – ik wíst nu dingen. Tja, wat ik vooral had geleerd is dat er nog zoveel is wat ik niet weet. Gelukkig ben ik afgelopen jaren steeds meer mensen tegengekomen die ook werken aan de maatschappij van morgen – die betrokken en bevlogen zijn, en bereid kennis en ervaringen uit te wisselen over wat werkt en wat beter kan. Ik ben ervan overtuigd dat we samen wel weten hoe het gaat lukken. Het samenbrengen van die collectieve kennis zie ik als één van de belangrijkste manieren om een mooiere samenleving te maken – met z'n allen! (Dus, doe je mee…?)

De kracht van samenwerking heb ik van dichtbij mogen meemaken met woningcorporaties in regio Utrecht. Zij leunen op elkaars talenten en maken gebruik van elkaars bezit om schaal te maken. Gezamenlijk komt daarmee het doel 'een duurzame woningvoorraad in 2050 in zicht', zonder dat betaalbaarheid daarvoor in de knel komt. Het belang van verduurzaming en betaalbaarheid past in het gedachtegoed van de donuteconomie – het neemt verantwoordelijk voor sociale waarden én voor de grenzen van de planeet. Voor mij is dit de toekomst van ons economisch systeem.

Rond de zomer heb ik de kans gekregen een interessante, tegendraadse zoektocht te beginnen. De trend in Nederland is de transitie tot stand te brengen in wijkaanpakken, maar een wijkaanpak is deel van de oplossing; individuele sporen zijn ook nog steeds nodig! Voor deze zoektocht maakte ik een analyse van de huidige Nederlandse woningvoorraad, wie de grote uitstoters zijn, en wie in die huizen wonen. Dit bracht interessante inzichten naar voren – zo hebben we nog geen verleidend verhaal voor woningbezitters die niet wakker liggen van een hoge energierekening en van de gevolgen van een stijgende zeespiegel. Toch is ook een hoog en droog verwarmd zwembad in de kelder, dat in de winter meer aardgas verbruikt dan een volledige corporatieflat bij elkaar, aan de beurt voor 2050.

Voor mij begon 2019 ook met belangrijk persoonlijk nieuws. Ik was zwanger en in oktober is mijn zoontje geboren. Deze grote gebeurtenis bracht de vraag 'wat voor toekomst wil ik maken?' ineens heel dichtbij. Ook bracht het me in contact met hiervoor onbekende werelden. Confronterend vond ik de focus op mij – de moeder; terwijl mijn vriend vaak als een soort 'hulpje' benaderd werd. Dat hij zorgde voor een geschikte crèche – een crime in de Randstad – vond men maar raar. Op het gebied van gelijkwaardig ouderschap valt duidelijk nog zoveel winst te behalen. Daarnaast werd ik overal geattendeerd op mijn rechten als zwangere – en wat mijn werkgever verplicht voor mij moest te organiseren. Terwijl ik en Squarewise juist op zoek waren naar tips

over hoe we dit avontuur gezamenlijk konden aangaan, op een manier die voor beiden werkt. Eén van de uitkomsten hiervan is dat ik na mijn zwangerschapsverlof twee maanden mét mijn zoontje op kantoor ga werken. Een fantastisch avontuur! Een waarmee ik andere organisaties hoop te kunnen inspireren.

Vooruitblikkend op de ontwikkeling van Squarewise, mijzelf en de energietransitie word ik enthousiast van het snijvlak tussen de ‘ville’ en de ‘cité’. Een onderscheid gemaakt door Richard Sennet (Lees vooral zijn boek ‘Building and dwelling’). De ville zijn de fysieke gebouwen en infrastructuur; de cité zijn de bewoners, de stad als hun habitat. De ville zijn de daken die vol gelegd worden met zonnepanelen, de cité is het buurtcollectief als initiatiefnemers of als kritische, hechte tegenstanders. Hoe de verandering van de fysieke omgeving – de ville – een positief effect kan hebben op de cité – en vice versa, is voor mij de zoektocht van 2020. Een mooie constatering is dat, zelfs al is het niet de oorsprong van de naam - onszelf Squarewise noemen lijkt toch verdomd goed te passen.

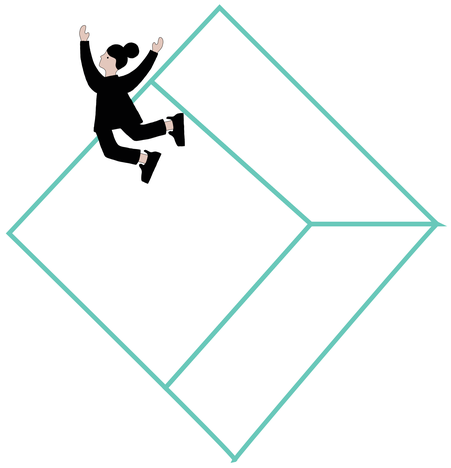

Onze omzet van dit jaar bedroeg 870.00 euro, waarvan de helft direct besteed werd aan het werk van onze transitiemakers, die directe impact maakten in onze projecten. Voor een gedetailleerd financieel overzicht verwijzen we je graag naar onze website. Op dit moment bespreken we samen met het team hoe we de winst van 2019 op een impactvolle manier willen besteden. Als je suggesties hebt of samen met ons in gesprek wilt gaan over dit vraagstuk, horen we graag van je.

Heb je vragen, wil je met ons in gesprek of heb je interesse in samenwerking? Neem dan contact op via info@squarewise.com

Fotografie:
Annejet Brandsma & Veerle Rood

Ontwerp en illustraties:
@marjolijn_stappers
youmayalsolikethis.com

Squarewise
Pand Noord
Meeuwenlaan 100
info@squarewise.com
020 4473925

datum: mei 2020

Groene kantoorleveranciers

Impact maken doen we ook via diensten die we kopen, zoveel mogelijk af te nemen van andere impactgedreven bedrijven. Zo genieten we van:

De groenste planten van Sprinklr
www.sprinklr.co

De schoonmaakkunsten van Boengroen
www.boengroen.nl

De heerlijke koffie van de oud-collega's van Marlies van Moyee www.moyeecoffee.com

De thee van PPThee
www.ptthee.nl

Dankzij Aron zitten we aan bureaus van Lokaalhout , op bureaustoelen van Opnieuw met akoestische inrichting van I-did
lokaalhout.nl
opnieuw.nl
i-did.nl

Hebben we de bank overgenomen van onze collega Saskia die naar Zweden verhuisde
dj100.nl/saskia-tegnell

Levert YouBeDo al onze boeken
youbedo.com

En hebben we een plantenwand van CloudGarden
cloudgarden.nl

We bevelen deze leveranciers van harte bij je aan!

square wise.